

Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen
Postbus 23 4920 AA Made

STICHTING KATHOLIEK ONDERWIJS DRIMMELEN

JAARVERSLAG
2017

Made,
7 mei 2018

A handwritten signature in black ink, appearing to be a stylized 'A' or similar character, located at the bottom right of the page.

INHOUDSOPGAVE JAARVERSLAG 2017

<u>BESTUURSVERSLAG</u>	Pagina
1. Algemene informatie.	3
1.1 Historie.	3
1.2 Samenstelling van het bestuur.	3
1.3 Waar kunt u ons vinden?	3
1.4 De bestuursfilosofie.	3
1.5 Onze missie, visie en kernwaarden.	4
1.6 De organisatie.	5
1.7 De scholen.	6
1.8 Beleidsontwikkeling.	6
1.9 Belangrijkste kenmerken van het gevoerde financiële beleid en financiële ontwikkelingen tijdens het boekjaar.	6
2. Onderwijsbeleid, beheer en organisatie.	8
2.1 Personeel.	8
2.2 Uitkeringen na ontslag	8
2.3 Onderwijs.	8
2.3.1 Onderwijsresultaten.	9
2.3.2 Afhandeling klachten.	9
2.3.3 Horizontale verantwoording.	9
2.4 Kwaliteit.	10
2.5 Toegankelijkheid.	10
2.6 Huisvesting.	10
3. Financiën.	11
3.1 Staat van baten en lasten.	11
3.2 Balans	13
3.3 Kengetallen per balansdatum	14
3.4 Treasuryverslag.	15
3.5 Risicobeheersing en controlesystemen.	16
3.6 Risico inventarisatie.	17
3.7 Begroting 2018	19
3.8 Investerings 2018.	19
3.9 Continuïteitsparagraaf	19
3.10 Rapportage Toezichhoudend orgaan	21
4. Personele bezetting in FTE's	23
5. Leerlingaantallen.	24
6. Toekomstige ontwikkelingen.	25
6.1 Huisvesting.	26
6.2 Onderwijs.	26
6.3 Personeel.	26
6.4 Kwaliteit.	27
6.5 Financiën.	27
6.6 Overleg gemeente.	27
6.7 Samenwerking andere instellingen voor onderwijs en educatie.	27
Jaarrekening	28
Overige gegevens	49

1. Algemene informatie.

1.1 Historie.

De Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen bestaat sinds 1 augustus 1997. Zij is ontstaan uit een fusie van drie schoolbesturen die na de gemeentelijke herindeling van westelijk Noord-Brabant met elkaar zijn gaan samenwerken t.w.:

De Stichting Katholiek Onderwijs Terheijden.

De Stichting Rooms Katholiek Onderwijs Wagenberg.

De Stichting Katholiek Onderwijs Made.

Bij de stichting werken momenteel (peildatum 1-10-2017) ongeveer 154 medewerkers (93,18 fte) die de zorg dragen voor het primair onderwijs van 1497 leerlingen (teldatum 1 okt. 2017).

Alle medewerkers zijn in dienst van de stichting en zijn dus inzetbaar op alle scholen die onder onze stichting vallen.

1.2 Samenstelling van het bestuur.

Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen heeft in 2015 een omvorming doorgemaakt naar een nieuw bestuursmodel. Hiermee voldoet de stichting aan de code goed bestuur PO. In juni 2015 is het zittende bestuur omgevormd naar een Raad van Toezicht (RvT) en is de algemeen directeur benoemd tot College van Bestuur (CvB) met de titel directeur-bestuurder.

In 2017 wordt het College van Bestuur gevormd door:

Dhr. Reint Bos; directeur-bestuurder

Nevenfuncties van dhr. Bos in 2017:

Voorzitter KNKV district Zuid

Lid Algemeen Bestuur samenwerkingsverband RSV Breda PO

De Raad van Toezicht bestaat in 2017 uit onderstaande personen:

Dhr. Paul van Schijndel; voorzitter

Dhr. Henri Peters; lid

Mw. Sylvana Coumans; lid (op voordracht van de GMR)

Dhr. Co Beulens; lid

Mevr. Yvonne Dijkman; lid

1.3 Waar kunt u ons vinden?

Het kantoor van De Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen kunt u vinden op het navolgende adres:

Bezoekadres: Romboutsstraat 72 4921 EJ Made

Postadres: Postbus 23 4920 AA Made

Telefoon: 0162 – 684990

E-mail: info@skod.org

Website: www.skod.org

1.4 De bestuursfilosofie.

Onze bestuursfilosofie kenmerkt zich door principes als 'ruimte bieden', 'richting geven' en 'verantwoordelijkheid krijgen en afleggen'.

De directeuren zijn binnen kaders integraal verantwoordelijk voor hun school.

Ook de medewerkers handelen vanuit kaders en hun professionele autonomie. De directeur-bestuurder is eindverantwoordelijk voor de continuïteit en kwaliteit van de taakuitvoering door de scholen. Hij laat zich daarbij adviseren door het Directie Advies Team. Op beleidsthema's hebben directeuren ook bovenschoolse taken.

Verantwoordelijkheden liggen zo laag mogelijk in de organisatie. Zo blijft er ruimte voor kleinschaligheid en de menselijke maat.

Het bestuur stimuleert de scholen, faciliteert en geeft impulsen aan projecten en processen. Het zorgt voor goed toegerust personeel en de middelen die daarvoor nodig zijn.

De directeuren van de scholen en de bestuurder leggen via de planning en control cyclus verantwoording af over behaalde doelen en afspraken. Intern en extern zijn zij daarop aanspreekbaar.

Het Intern toezicht is gericht op de beoordeling van de kwaliteit van het bestuur en de organisatie opdat de onderwijsorganisatie haar onderwijskundige en maatschappelijke taak adequaat invult.

Het toezicht bestaat uit de onderstaande taken:

1. Het houden van toezicht
 - a. toezicht vooraf: vooral goedkeuring van besluiten en voornemens van het CvB;
 - b. toezicht achteraf: monitoren van het functioneren van de instelling en het functioneren van het CvB ('bewaken dat het goed gaat')
2. Het uitoefenen van statutaire en wettelijke bevoegdheden, waaronder de goedkeuringsbevoegdheid van het strategisch beleidsplan, het jaarverslag en de begroting
3. Advies- en klankbord-functie ten behoeve van het CvB, op eigen initiatief van de toezichthouder individueel of als collectief, of als reactie op een vraag van het CvB aan een toezichthouder of toezichthouders. Het gevraagd en ongevraagd adviseren en klankborden heeft een antenne-functie en kan een brug slaan naar de maatschappij
4. Het optreden als werkgever van het CvB, zoals het bepalen van omvang en structuur van het CvB, het benoemen en ontslaan van het CvB, het bepalen van diens arbeidsvoorwaarden en het realiseren van de jaarlijkse evaluatie van het CvB.

1.5 Onze missie, visie en kernwaarden.

Onze missie:

SKOD is een organisatie voor katholiek primair onderwijs. Onze scholen stimuleren elke leerling het beste uit zichzelf te halen. We geven leerlingen de ruimte hun talenten te ontdekken en te versterken. Zo kan elke leerling zich ontwikkelen tot een zelfbewuste, initiatiefrijke en verantwoordelijke wereldburger.

Onze visie:

SKOD wil de missie vorm en inhoud geven langs de volgende lijnen:

Kind centraal:

SKOD wil de leerlingen opleiden tot zelfbewuste en verantwoordelijke wereldburgers. We dagen ze uit zich te ontwikkelen naar hun eigen mogelijkheden. Maximale ontwikkeling staat centraal. Bij al onze keuzes stellen we onszelf de vraag: wat heeft de leerling eraan? Goed gekwalificeerde medewerkers:

SKOD is een lerende organisatie : medewerkers leren van elkaar en stimuleren elkaar. Ze zijn eigenaar van hun eigen leerproces. Mobiliteit tussen de scholen biedt een kans om van elkaar te leren. Vanuit verbinding ondersteunen en inspireren medewerkers elkaar bijv. door het organiseren van feedback en feedforward.

Eenheid in verscheidenheid:

Voor de ouders is SKOD vooral van betekenis via de scholen. Elke school heeft de ruimte een eigen onderscheidend profiel te (blijven) ontwikkelen. Passend bij de eigen populatie, kern/ gemeente of wijk. Daardoor bieden we een gevarieerd onderwijsaanbod. SKOD ontwikkelt gemeenschappelijke kaders waarmee elke school werkt en waaraan ze hun eigen specifieke invulling geven. Partnerschap:

De scholen van SKOD staan midden in de samenleving. Wij zien ouders, leerlingen en maatschappelijke organisaties nadrukkelijk als partners voor de ontwikkeling van kinderen. Ouders en andere partners voelen zich betrokken en wij nodigen hen regelmatig uit hun inbreng te leveren en mee te denken: onderwijs maak je samen!

Innovatie met ICT:

We bereiden onze kinderen voor op een toekomst die we niet kennen. In de 21 eeuw is de inzet van ICT bij het leren belangrijk, niet als doel op zich maar als middel om kwalitatief goed onderwijs aan te bieden en nieuwe vaardigheden aan te leren. Leerkrachten maken gebruik van moderne ICT-middelen en zijn ook in staat ICT in zijn samenhang toe te passen op het vlak van leerinhoud, pedagogiek en didactiek.

Efficiënte bedrijfsvoering:

Door een goede en efficiënte bedrijfsvoering kunnen onze medewerkers zich vooral richten op het primaire proces: goed onderwijs geven. Op het gebied van huisvesting, personeel en organisatie, administratie en ICT willen we maximale kwaliteit leveren tegen zo laag mogelijke kosten. De bedrijfsvoering verloopt soepel en efficiënt, met oog voor de menselijke maat.

De kernwaarden:

(Vol) Vertrouwen:

Vertrouwen begint bij vertrouwen geven en betrouwbaar zijn. Een basisvoorwaarde om relaties op te bouwen met leerlingen, ouders en medewerkers.

Elke school krijgt de ruimte om de eigen identiteit vorm te geven. We hebben vertrouwen in onze ouders en in hun oprechte wens en inzet het beste te doen voor hun kinderen. We hebben vertrouwen in het vakmanschap, de integriteit en de ontwikkeling van onze medewerkers. En de ons toevertrouwde leerlingen? Wij geloven in hun ontwikkeling, talenten en mogelijkheden. Onze leidinggevenden zijn binnen kaders integraal verantwoordelijk voor hun eigen school. Er is een grote mate van professionele autonomie en beleidsruimte. De verantwoordelijkheden liggen zo laag mogelijk in de organisatie.

Verantwoordelijk:

Wij zijn ons goed bewust van onze maatschappelijke taak. Die brengt verantwoordelijkheid met zich mee. Wij staan voor wat we doen in ons dagelijkse werk, de school en de samenleving. We willen onze taak goed uitvoeren en trots uitstralen.

De vragen van leerlingen en ouders veranderen voortdurend. Wij treden deze vragen open tegemoet; hebben een goed gevoel voor veranderende eisen en verlangens. Men mag ons aanspreken op de keuzes die wij maken.

Bij verantwoordelijkheid hoort ook dat wij onze medewerkers de vrijheid geven zelfstandig te beslissen, te groeien en initiatieven te nemen. Verantwoordelijkheid geven en nemen vraagt om heldere keuzes en een goede onderbouwing – zowel naar elkaar als naar onze maatschappelijke omgeving.

Verbindend:

Wij zien onze scholen als een verbindende factor in buurten en wijken: onze scholen zijn bereikbaar en toegankelijk. Wij zijn actief in betekenisvolle netwerken in de lokale gemeenschappen. Samen met anderen werken we aan een versterking daarvan.

Vanuit onze traditie verbinden wij ons ook met christelijke waarden. In ons dagelijks handelen laten we ons mede inspireren door kernbegrippen uit de Bijbel, zoals naastenliefde, respect, talent, rentmeesterschap en rechtvaardigheid. Wij proberen op een moderne wijze invulling te geven aan deze begrippen. Onze medewerkers voelen zich ermee verbonden vanuit hun persoonlijke identiteit.

Ondernemend:

Veranderingen in technologie hebben gevolgen voor de inhoud van ons onderwijs. Het leren van nu is plaats- en tijd onafhankelijk: leren gebeurt ook buiten de klas. Het leren in de toekomst ontwikkelt zich meer en meer van een vastgesteld programma naar een vraaggestuurd aanbod.

We willen elk kind passend onderwijs bieden en rekening houden met zijn behoeften. Dat vraagt initiatief, lef en creativiteit. Wij willen ons onderwijs interessant houden, nieuwe initiatieven onderzoeken en ontwikkelen. Zodat we leerlingen uitdagen nieuwe activiteiten te ondernemen. Zo ontwikkelen ze een brede blik en maken ze kennis met gevarieerde onderwerpen. Op ieder gebied: cognitief, motorisch, sociaal-emotioneel en creatief.

1.6 De organisatie.

De organisatie heeft zes scholen ieder met zijn eigen directeur die integraal verantwoordelijk is. Onze organisatie kent een aantal functies t.w. directiefuncties, groepsleerkrachtfuncties LA en LB en onderwijs ondersteunende functies.

De scholen worden bezocht door 1497 leerlingen (teldatum 1 okt. 2017).

De organisatie wordt aangestuurd door een directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder is integraal verantwoordelijk voor de gehele organisatie en onderhoudt de communicatie naar GMR en andere externe partners en maakt afspraken over en ondersteunt de directeuren bij de onderwijsontwikkeling op de scholen. De directeur-bestuurder wordt bij zijn werkzaamheden ondersteund door een aantal stafmedewerkers. Zo zijn er op het bestuurskantoor een managementassistente werkzaam, een bovenschools ICT-er en een medewerker personeel- en salarisadministratie. Voor financiële ondersteuning was er een gedeelte van het jaar een eigen controller in dienst en vanaf 1 september 2017 is deze ondersteuning extern ingekocht.

Het bestuur streeft naar levensvatbare scholen. Dit zijn scholen die, als eenheid, goed zelfstandig kunnen bestaan op basis van de bekostiging van de overheid. Een dergelijke school wordt aangestuurd door een directeur die integraal verantwoordelijk is. Hij/zij doen dat met een kwalitatief sterk middenkader. Dit middenkader heeft een sterk adviserende rol naar de directeur en wordt Management Advies Team (MAT) genoemd.

1.7 De scholen.

In de kern Made:

Bs Den Duin 07NK

Mevr. H. Platjouw (directeur)
Fazantenlaan 42,
4921 VC Made
Tel: 0162 670135
Email: henrietteplatjouw@skod.org
www.denduin.nl

In de kern Wagenberg:

Bs De Elsenhof 03VX

Mw. H. van Groezen (directeur)
Van den Elsenplein 17,
4845 EB Wagenberg.
Tel: 076 5938130
Email: hennievangroezen@skod.org
www.elsenhof.nl

Bs de Lage Weide 08WR

Mevr. M. van Twist (directeur)
Julianastraat 1
4921 KM Made
Tel: 0162 683466
Email: maaikevantwist@skod.org
www.delageweide.nl

In de kern Terheijden:

Bs De Zeggewijzer 08LH

Mevr. C. Rijpers (directeur)
Biezelaar 59,
4844 RD Terheijden
Tel: 076 5938135
Email: colindarijpers@skod.org
www.zeggewijzer.nl

Bs De Stuifhoek 04UF

Mevr. N. Oenema (directeur)
Norbartstraat 55,
4921 EB Made
Tel: 0162 670145
Email: nynkeoenema@skod.org
www.stuifhoek.nl

Bs Zonzeel 06IE

Dhr. J van der Sande (directeur)
Polderstraat 110,
4844 BK Terheijden.
Tel: 076 5938126
Email: joopvandersande@skod.org
www.zonzeel.nl

NB: Op Den Duin was mevr. Oenema tot 1/8 directeur; op de Lage Weide was dhr. R. van Kuiper tot 1/8 directeur; op De Stuifhoek was mevr. A. Mayers tot 1/8 directeur.

1.8 Beleidsontwikkeling.

Op bestuur- en schoolniveau wordt gewerkt met een beleidsplan voor vier jaar. Jaarlijks wordt op bestuursniveau en op schoolniveau een operationeel jaarplan opgesteld overeenkomstig het model Plan Do Check Act. Het jaarplan is op bestuursniveau gekoppeld aan het strategisch beleidsplan van het bestuur en op schoolniveau aan het schoolplan van de onderscheiden scholen.

In de volgende paragrafen worden de belangrijkste ontwikkelingen geschetst:

1.9 Belangrijkste kenmerken van het gevoerde financiële beleid en financiële ontwikkelingen tijdens het boekjaar.

Vanaf het najaar van 2012 heeft het bestuur in het kader van financieel beleid maatregelen genomen die bijdragen aan het handelen vanuit een meerjarig financieel perspectief. In 2015 is dit verder geëffectueerd. Dit werd vooral ingegeven door de krimp, een landelijke tendens die ook op de scholen van de SKOD doorzet. De leerlingenaantallen vertonen op de korte termijn een grillig beeld en op de lange termijn een dalende tendens. Het leerlingaantal op de teldatum van 2017 bedroeg 1497 leerlingen. Dat zijn er 3 meer dan op de teldatum van het jaar daarvoor. De prognose laat op de middellange termijn een licht dalende trend zien. Op school- en bestuursniveau worden daarom de vierjarige investeringsplannen, de financiële kaders en de meerjarenbegrotingen jaarlijks geactualiseerd.

Het blijft voor het bevoegd gezag van belang om de personele uitgaven helder in beeld te houden en het natuurlijk verloop binnen de formatie te benutten voor een passende reactie op eventuele dalende leerlingenaantallen. Begin 2013 is een nieuw financieel beleidskader opgeleverd dat nog beter inspeelt op de dalende leerlingaantallen, een juiste verhouding moet garanderen tussen materiële en personele baten en lasten en bijdraagt aan onderlinge solidariteit.

Op dit moment heeft SKOD een gezonde financiële uitgangspositie en is de kapitalisatiefactor zelfs erg hoog. Die komt vooral voort uit een, met eerdere fusies samenhangende overdracht van vermogensposities. Vanaf 2015 is een beleidsrijke begroting voor gemeenschappelijk beleid leidend. De baten van deze begroting komen voort uit de afdrachten vanuit de scholen.

De combinatie van toekomstige leerlingendaling, de noodzakelijke aanpassing van interne afdrachten en noodzakelijke extra uitgaven in personeel, ICT en kwaliteitszorg zullen beogen dat de reserves op gemeenschappelijk en op schoolniveau in een verantwoord tempo zouden dalen naar een meer gebruikelijk niveau. Echter hebben we in 2017 relatief veel onverwachte inkomsten gehad vanuit met name het rijk (aanpassing rijks bekostiging ten gunste van de begroting) en het samenwerkingsverband (er zijn extra middelen overgeheveld). Middels een meerjarenbegroting, waarin risico's zijn aangegeven en een verantwoord beleid uiteengezet wordt, komt SKOD tegemoet aan de maatschappelijke behoefte aan toelichting over vermogens en hun noodzakelijke rol binnen een onderwijsinstelling.

2. Onderwijsbeleid, beheer en organisatie.

In het kalenderjaar 2017 zijn bij de stichting de volgende beleidsterreinen aan de orde geweest: personeel, onderwijs, kwaliteit, toegankelijkheid en huisvesting.

2.1 Personeel.

Ondanks de krimp van leerlingen stelt de stichting toch vacatureruimte open voor nieuwe leerkrachten. Dit heeft met name te maken met de veranderende arbeidsmarkt. De posities van de verschillende scholen variëren echter sterk. De ene school heeft meer te maken met de daling van leerlingen aantallen dan de andere. De bereidheid tot mobiliteit is in de stichting nog niet groot. Leerlingenkrimp is het meest merkbaar op BS de Zeggewijzer en BS de Stuifhoek. Een goede personeelsspreiding is belangrijk om te voorzien in uitstroom op scholen waar dat nodig is (door leerlingendaling) en instroom op scholen waar groei aan de orde is. De personeelsbezetting (binnen de stichting) was in 2017 in balans.

Voorts waren op personeelsgebied de volgende zaken aan de orde:

- Uitvoering van R&O gesprekken.
- Het doorontwikkelen van de 40-urige werkweek (overlegmodel; meerjaren-project).
- Vormgeven van de nieuwe regeling duurzame inzetbaarheid (beleidsontwikkeling; loopt door in 2018)
- De stichting heeft in 2017 eigen vervangerscapaciteit geregeld in de vorm van extra personele aanstellingen (capaciteit).
- Het ziekteverzuimcijfer van de stichting bleef binnen acceptabele normen. In 2017 was dit 4,43 % (excl. zwangerschapsverlof) en daarmee onder het landelijk gemiddelde (2016) van 6,2 %. Het verzuimpercentage ligt de afgelopen jaren bij SKOD onder het landelijk gemiddelde en vertoont de laatste jaren een dalende trend.

2.2 Uitkeringen na ontslag

Binnen SKOD is geen beleid vastgesteld omtrent uitkeringen bij ontslag. In principe wordt het beleid gehanteerd dat er geen uitkeringen of ontslagvergoedingen worden uitgekeerd. Wanneer hiervan afgeweken wordt en er sprake is van een uitkering dan wordt dit door het CvB gemeld bij de Raad van Toezicht.

2.3 Onderwijs.

In 2017 is er door de scholen en het bestuur hard gewerkt aan integrale beleidsontwikkeling. Vanuit de strategische beleidsplannen (schoolplannen) zijn jaarplannen opgesteld. Op onderwijskundig terrein hebben scholen een grote autonomie in het vaststellen van hun eigen onderwijskundige ontwikkelplannen.

Op stichtingsniveau is vooral geïnvesteerd in:

- Opbrengst gericht werken. Dit is een beleidsonderwerp dat gedurende de gehele strategische periode (2015-2019) extra aandacht krijgt. Het delen en evalueren van de opbrengsten per school. (Opbrengstenanalyses) Het gezamenlijk maken van trendanalyses, die vergelijken en de ratio erachter delen. Alle scholen werken vanuit de systematiek "handelingsgericht werken" met groepsoverzichten en groepsplannen. Vanuit de prestatiebox zijn middelen ingezet om de professionaliteit van de scholen en het handelen van de leerkrachten hierin te vergroten.
- De directeur-bestuurder is lid van het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband 30.03. Er wordt binnen dit samenwerkingsverband hard gewerkt om beleid zoals geformuleerd in het ondersteuningsplan uit te voeren.
- Binnen het SWV 30.03 organiseren we vooral activiteiten en ondersteuning vanuit de subregio Oosterhout. In de subregio wordt lokaal beleid besproken en uitgevoerd.
- Binnen het BOVO netwerk werken we met een DOE-klas met als doel onderwijs te verzorgen aan wat meer praktisch ingestelde kinderen en een 8+-klas met als doel onderwijs te verzorgen aan wat meer theoretisch ingestelde en meer begaafde kinderen.
- Binnen het bestuur wordt ook geïnvesteerd in onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen van groep 4 t/m groep 7 door middel van een zgn. hoogbegaafden-klas.
- De samenwerking op met name onderwijskundig en personeel vlak met Eskadee (Stichting Kinderopvang Drimmelen) is verder geïntensiveerd. Dit krijgt vorm middels bestuurlijk overleg tussen beide organisaties naast werkoverleg rondom inhoudelijke thema's. In 2016 is een intentie getekend om samen (met de gemeente Drimmelen als 3de partner) 2 pilots voor de vorming van

een IKC te starten (in Made en Terheijden). Ook is er een werkgroep ingericht. Deze werkgroep initieert en coördineert de inhoudelijke ontwikkeling van de pilot-IKC's. De samenwerking op de werkvloer heeft in 2017 inhoudelijk meer handen en voeten gekregen. Ook qua huisvesting is er veel ontwikkeling: op veel locaties is er in elk geval een peutergroep in pandig waardoor ook fysiek veel inhoudelijk overleg tot stand komt.

2.3.1 Onderwijsresultaten.

In 2017 namen 4 van de 6 scholen deel aan de eindtoets van het cito. 1 school heeft de IEP afgenomen en 1 school heeft Route 8 afgenomen. Het bestuur is van oordeel dat alle scholen op de eindtoets een score dienen te behalen welke in elk geval boven het landelijke gemiddelde van de schoolgroep ligt. De score van bijna alle scholen bevindt zich hoger dan de norm voor de schoolgroep. De SKOD scholen hebben hiermee veelal voldaan aan de verwachte opbrengsten. De school die de norm niet heeft gehaald kende een kleine groep 8 met enige zorg.

Resultaten van de Eindtoets 2017

De Stuifhoek	Route 8	204	(norm: 195)
Den Duin	IEP	82	(norm: 79,4)
De Elsenhof	CITO	538,6	(norm: 534,9)
De Lage Weide	CITO	538,3	(norm: 534,0)
De Zeggewijzer	CITO	541,3	(norm: 534,5)
De Zonzeel	CITO	524,6	(norm: 535,2)

2.3.2 Afhandeling klachten.

Het doel van de klachtenregeling is de leerlingen, de ouders en de personeelsleden een laagdrempelige voorziening te bieden voor klachten t.a.v. school en bevoegd gezag.

Door de klachtenregeling ontvangt de school, het bevoegd gezag signalen die haar kunnen ondersteunen bij het verbeteren van het onderwijs en van de goede gang van zaken op school.

Schoolcontactpersonen:

Iedere school heeft een of meer contactpersonen bij wie men in eerste instantie terecht kan met een klacht. Zij zorgen voor de eerste opvang en verwijzen u door naar een vertrouwenspersoon van het bestuur.

De onafhankelijke vertrouwenspersoon:

De onafhankelijke vertrouwenspersoon is de adviseur van de schoolcontactpersonen. Zij onderzoekt de klacht en bekijkt of er door bemiddeling een oplossing kan worden gevonden. Indien nodig of gewenst verwijst de vertrouwenspersoon door naar de klachtencommissie en naar hulpverlenende instanties. De vertrouwenspersoon zorgt desgewenst ook voor de begeleiding bij de verdere procedure.

Klachtencommissie:

SKOD is aangesloten bij de Klachtencommissie voor het Katholiek Onderwijs. Het adres is: Postbus 82324, 2508 EH Den Haag, tel. 070 – 392 55 08

In de periode van het kalenderjaar 2017 hebben zich geen klachten voorgedaan op het gebied van geweldpleging, of seksueel misbruik. Ook zijn er geen klachten ingediend bij de klachtencommissie of zijn er klachten uit voorgaande jaren voor de commissie behandeld.

Er hebben zich in 2017 ook geen klachten voorgedaan die bij het bestuur zijn binnen gekomen.

2.3.3 Horizontale verantwoording.

In het kader van de horizontale verantwoording wordt dit verslag op de website van SKOD geplaatst. Daarnaast stelt het bestuur dit verslag integraal ter beschikking aan de MR-en en de GMR. Tevens worden dan de strategische keuzes met de ouders besproken en toegelicht.

Het bevoegd gezag stelt het financieel jaarverslag integraal ter beschikking van de GMR ter verantwoording van het financieel beleid. Het financieel verslag van de scholen wordt integraal ter beschikking gesteld aan de MR-en van de betreffende scholen.

In de schoolgidsen worden de resultaten van de eindtoets, de doorstroom gegevens van de leerlingen van groep 8 naar het voortgezet onderwijs en de onderwijskundige ontwikkelingen gepubliceerd. Met

enige regelmaat worden op bestuur en schoolniveau nieuwsbrieven uitgegeven waarin ouders en medewerkers geïnformeerd worden over de voortgang van ontwikkelingen op onderwijskundig, personeel of financieel gebied.

Voor alle medewerkers en stakeholders van SKOD wordt vier keer per jaar een digitale nieuwsbrief (SKODDOKS) uitgegeven. De redactie bestaat uit leerkrachten (1 per school) en een directeur.

Inspectierapporten worden integraal ter beschikking gesteld aan de MR-en van de school. Deze worden ook in samenvatting opgenomen in de schoolgids.

Het bestuur van SKOD handelt in voorkomende gevallen overeenkomstig de code goed bestuur zoals die is geformuleerd door de PO-raad.

2.4 Kwaliteit.

Vanuit het intern toezicht kader en het bestuurlijk toetsingskader zijn in 2014 nieuwe verantwoordingsdocumenten ontwikkeld. De RvT, het CvB en de directeuren gebruiken deze documenten vanaf 2015 bij het afleggen van verantwoording. De directeur-bestuurder heeft eens per zes weken een bilateraal overleg met de directeur waarin de resultaten van de doelen zoals ze verwoord zijn in het jaarplan worden besproken. Op basis van de indicatoren uit het bestuurlijke toetsingskader wordt gecontroleerd. Hierover wordt de RvT geïnformeerd. Binnen het DAT worden resultaten van het onderwijs periodiek besproken. De opbrengstanalyses, die door directeuren worden opgesteld, spelen hierbij een belangrijke rol. Op deze wijze wordt een integrale vorm van kwaliteitszorg binnen de stichting te gerealiseerd worden. In 2017 is ook een oriëntatie gedaan op andere systemen voor kwaliteitszorg. Besloten is om per 2018 met WMK-PO te gaan werken als aanvulling op het kwaliteitszorgbeleid.

Inspectiebezoek

In 2017 heeft er geen inspectiebezoek plaats gevonden. Voor sommige scholen betekent dit dat het toezicht van minimaal 1x in de 4 jaar (is de norm voor de onderwijsinspectie) niet is gehaald.

2.5 Toegankelijkheid.

- De instroom van leerlingen blijft op langere termijn achter bij de voorafgaande jaren. Dat wordt vooral veroorzaakt door een afname van het aantal geboortes. Dat heeft op zijn beurt weer te maken met de beschikbaarheid van woningen op de woningmarkt voor starters. De gemeente Drimmelen doet de laatste jaren investering in de verschillende kernen om het met name voor starters weer aantrekkelijk te maken zich in de kernen van de gemeente te vestigen. Het onaantrekkelijke financiële tij draagt er echter niet aan bij dat deze investeringen ook op korte termijn vruchten zal afwerpen.
- Het bestuur streeft naar de vorming van IKC' s waarin opvang en educatie hand in hand kunnen gaan vanuit een centrale aansturing en visie. Vanaf september 2016 zijn er twee pilots gestart. De eerste fase is vooral kennis maken en samen een visie ontwikkelen. De daadwerkelijke vorming van een IKC is nu in volle ontwikkeling.

2.6 Huisvesting.

Alle scholen van de stichting zijn technisch redelijk tot goed gehuisvest. De afgelopen jaren hebben de scholen noodzakelijke bouwkundige en functionele aanpassingen kunnen doen in het kader van onderwijskundige vernieuwing en optimalisering van de functionaliteit. Er is groot onderhoud uitgevoerd gericht op duurzaamheid dat tot uiting moet komen in onderhoudsreductie en energiezuinigheid.

Eenmaal per jaar wordt er voorzien in een rondgang groot onderhoud. Het vigerende meerjarenplan wordt dan aangevuld en/of bijgesteld en in de meerjarenraming meegenomen. In 2016 is een nieuwe MOP opgesteld worden om inzicht te krijgen in een planning voor 20 jaar voor het totale onderhoud. Dit was noodzakelijk omdat vanaf 1-1-2015 de doordecentralisatie onderwijshuisvesting ingevoerd is. De huisvesting van de 6 scholen en het bestuurskantoor is redelijk tot goed te noemen. De Stuifhoek heeft in 2017 nog een interne renovatie en kleine gebouwelijke aanpassing gekregen zodat ook een kinderdagverblijf binnen het gebouw mogelijk was. De ontwikkelingen van IKC's zal echter nieuwe aanpassingen vragen, maar deze zijn in 2017, behoudens De Stuifhoek nog niet aan de orde.

Ook moet er gekeken worden naar de totale huisvesting. 4 scholen zijn zeer binnenkort afgeschreven en 1 school heeft een dringende behoefte aan uitbreiding van het aantal (permanente) lokalen. De noodzakelijke plannen zullen vorm krijgen in het nieuwe IHP van de gemeente Drimmelen.

3. Financiën.

In 2016 is stevig ingezet op monitoring van de cijfers en de daarmee de beheersing van de bedrijfsvoering. In 2017 hebben we deze lijn gecontinueerd.

Het belangrijkste aandachtspunt is de beheersing van de loonkosten, deze worden maandelijks beoordeeld en afwijkingen ten opzichte van de begroting worden in beeld gebracht, geanalyseerd en toegelicht en waar nodig vindt bijsturing plaats. Periodiek wordt een managementrapportage opgesteld waarbij vanaf de tweede helft van het boekjaar een forecast wordt toegevoegd. Tevens worden ontwikkelingen en risico's binnen het onderwijs nader toegelicht. De management-rapportages worden aan de Raad van Toezicht en de GMR aangeboden.

In het afgelopen jaar hebben diverse incidentele baten het resultaat over 2017 positief beïnvloed. Onderstaand is de staat van baten en lasten opgenomen met de daarbij behorende toelichting. De vergelijkende cijfers 2016 zijn anders gegroepeerd dan in de vastgestelde jaarrekening 2016, als gevolg van wijzigingen in de verslaggevingsregels, dat heeft geen consequenties voor het resultaat

3.1 Staat van baten en lasten.

Staat / Raming van Baten en lasten	REALISATIE 2017	BEGROOT 2017	REALISATIE 2016	VERSCHIL REALISATIE 2017 T.O.V. BEGROTING 2017
BATEN				
Rijksbijdragen OCW	7.939.481	7.484.790	7.584.763	454.691
Overige overheidsbijdragen en – subsidies	137.922	33.600	72.407	104.322
Overige baten	72.825	47.650	89.096	25.175
TOTAAL BATEN	8.150.228	7.566.040	7.746.266	584.188
LASTEN				
Personeelslasten	6.001.092	6.023.099	6.303.140	-22.007
Afschrijvingen	236.679	233.467	302.627	3.212
Huisvestingslasten	783.159	582.527	630.006	200.632
Overige lasten	912.635	757.008	744.878	155.627
TOTAAL LASTEN	7.933.565	7.596.101	7.980.650	337.464
Saldo baten en lasten gewone bedrijfsvoering	299.662	-30.061	-234.384	246.724
Saldo financiële bedrijfsvoering	13.562	30.500	18.536	-16.938
Saldo buitengewone baten en lasten				
TOTAAL RESULTAAT	230.224	439	-215.848	229.786

Nettoresultaat.

Het jaar 2017 is afgesloten met een positief resultaat van € 230.224 tegen een negatief resultaat over 2016 van € 215.848. Er werd een resultaat begroot van 439 positief. Dit betekent een positieve afwijking van € 229.786 ten opzichte van de begroting.

Onderstaand wordt een toelichting gegeven op het resultaat en op de oorzaak van de afwijking.

Rijksbijdragen OCW.

De Rijksbijdragen OCW zijn € 454.691 hoger dan begroot. Deze toename komt door indexeringen en aanpassingen van de bekostiging ter compensatie van gestegen kosten, met name loonkosten. Ook werd in oktober 2017 een afrekening ontvangen over het schooljaar 2016-2017 van € 131.706. Ook de ontvangen bekostiging vanuit het samenwerkingsverband was hoger. Dit heeft te maken met het voorzichtigheidshalve lager begroten van arrangementen, er is € 86.000 meer voor arrangementen ontvangen dan begroot en ook heeft het samenwerkingsverband meer ondersteuningsbekostiging doorgesluisd.

Overige overheidsbijdragen en –subsidies.

De Overige overheidsbijdragen en –subsidies zijn € 104.322 hoger dan begroot. In de begroting is hiervoor voorzichtigheid betracht. Van de gemeente is subsidie ontvangen voor Cultuur, VVE en Schoolbegeleiding. Daarnaast zijn er niet begrote inkosten vanuit het Cultuurfonds en restitutie van premie vervangingsfonds over 2016.

Overige baten.

De overige baten zijn € 25.175 hoger dan begroot. Dit komt door meer inkomsten uit ouderbijdragen en detacheringen.

Personele lasten.

De personele lasten zijn € 22.007 lager dan begroot.

Onder de personele lasten vallen:

- Overige personele lasten (€ 72.409 lager)
Er is minder aan (na)scholing, studiedagen en conferenties uitgaven dan beschikbaar (€ 42.000) en ook aan overige personele lasten werd minder uitgegeven (€ 22.000).
- Lonen en salarissen minus uitkeringen (€ 83.994 hoger)
De lonen en salarissen zijn hoger, met name door een stijging van de pensioenpremie in 2017 (€ 103.000) die bij het opmaken van de begroting 2017 nog niet in te schatten was, hier staat overigens hogere rijksbekostiging tegenover (zie rijksbijdragen). Ten opzichte van 2016 daalde de premiekosten van het vervangingsfonds omdat we daarbij niet meer bij aangesloten zijn. Hierdoor daalde uiteraard ook de vergoedingen van het vervangingsfonds die dienen om de loonkosten van vervangers te dekken.

Afschrijvingslasten.

De afschrijvingslasten zijn € 3.212 hoger dan begroot en daarmee vrijwel conform begroting

Huisvestingslasten.

De huisvestinglasten zijn € 200.632 hoger dan begroot. Dit komt door een combinatie van meer onderhoud (€ 60.000) en minder energielasten (€ 9.000) en een schatting van nog te betalen kosten voor het gebruik van een noodvoorziening met energiekosten. In verband met gebouwelijke aanpassingen aan één van de schoolgebouwen is € 83.000 extra gedoteerd aan de onderhoudsvoorziening.

Overige lasten.

De overige lasten zijn € 155.627 hoger dan begroot en € 167.757 hoger dan vorig jaar. Belangrijke afwijkingen zijn hogere kosten voor planmatig onderhoudsbeheer (€ 45.000 meer), meer kosten voor public relations (€ 17.000 website), ICT licenties (€ 64.000) maar minder kosten voor leermiddelen (€ 20.000). verder zijn er meer kosten gemaakt voor de tussenschoolse opvang en leerlingzorg. Hier stonden hogere baten tegenover.

Ten opzichte van 2016 speelden dezelfde posten een rol.

3.2 Balans

Onderstaand is de balans per 31 december 2017 opgenomen met het voorgaand jaar ter vergelijking.

BALANS	31-12-2017	31-12-2016
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
Materiële VA	1.119.943	1.103.801
Financiële VA	1.414.204	1.362.959
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.534.147	2.466.760
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen	432.567	467.024
Effecten	0	0
Liquide middelen	2.297.801	1.901.238
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	2.730.368	2.368.262
TOTAAL ACTIVA	5.264.515	4.835.021
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Stichtingskapitaal		0
Algemene reserve	3.376.881	3.087.852
Bestemmingsreserves	90.231	193.745
Bestemmingsreserve ((G)MR / schoolkamp)	-	65.852
Bestemmingsreserve privaat	196.170	85.609
VOORZIENINGEN	641.688	530.365
LANGLOPENDE SCHULDEN	0	0
KORTLOPENDE SCHULDEN	959.545	871.598
TOTAAL PASSIVA	5.264.515	4.835.021

Activa

Materiële vaste activa

De boekwaarde van de materiële vaste activa is licht gestegen als gevolg van hogere investeringen dan afschrijvingskosten. De afschrijvingen zijn vrijwel gelijk aan de begroting. De investeringen hebben voornamelijk betrekking op meubilair (€ 118.000) en ICT (€ 105.000).

Financiële vaste activa

Er hebben in 2017 geen aan- en verkopen plaatsgevonden ten aanzien van de aangehouden obligaties. Het negatieve koersresultaat over 2017 bedroeg € 4.556. Aan rentebaten werd ruim € 22.000 ontvangen. De betaalde waarborgsommen aan de Stichting Snappet voor het gebruik van tablets steeg in 2017 met € 55.000.

Overzicht obligaties SKOD per 31 december 2017

Omschrijving obligatie	Nominale waarde	Beurs- waarde 2016	Mutatie 2017	Beurswaarde 2017	Koers- resultaat
BNG 11/21 1,87%	200.000	203.720	-	205.540	1.820
EIB 1,309%	200.000	205.240	-	207.600	2.360
Nederland 1998/2028 5,50%	100.000	154.562	-	148.801	-5.761
Ned Watersch Bank 11/21 0,516%	168.000	171.433	-	171.920	487
Rabo Rente Clicker II 10/20 0%	200.000	233.560	-	227.040	-6.520
Rabo var Lange Rente 10/20 0,71%	250.000	253.675	-	256.400	2.725
Ned Watersch Bank 0,516%	115.000	117.369	-	117.702	334
	1.233.000	1.339.559	-	1.335.003	-4.556

Vorderingen

De vorderingen bedragen € 432.567 en zijn ten opzichte van vorig jaar met € 34.457 afgenomen. Hiervan is € 383.000 een vordering op het ministerie van OCW inzake het betaalritme van de lumpsum personeel en de prestatiebox.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn toegenomen met € 396.563 tot een bedrag van € 2.297.801.

Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is toegenomen met € 230.224 door het gerealiseerde resultaat van 2017 tot een bedrag van € 3.663.282.

Het privaat vermogen is gestegen door een mutatie in de bestemmingsreserves van € 121.349.

Dit betreft reserves die zijn ontstaan uit het saldo van baten en lasten inzake oud papier (€ 90.628) en sponsoring (€ 30.721).

Voorzieningen

Onderhoud

De voorziening onderhoud is toegenomen met € 125.099. Er is € 355.277 gedoteerd. Aan uitgaven is € 230.178 onttrokken aan de voorziening.

De dotatie is gebaseerd op het meest recente onderhoudsplan met zowel binnen- als buitenonderhoud, opgesteld door Dyade. Er heeft een extra dotatie plaatsgevonden in verband met onttrekkingen voor gebouwelijke aanpassingen die niet voorzien waren.

Jubilea

Er is € 4.971 gedoteerd aan de voorziening jubilea en er is € 6.826 uitgekeerd aan jubileumgratificaties. In 2016 heeft een forse aanpassing van de disconteringsvoet plaats gevonden. In 2017 is deze gelijk gebleven.

Spaarverlof

Aan de voorziening spaarverlof is € 12.462 onttrokken wegens opname van spaarverlof.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn toegenomen met € 87.946 naar € 959.545. Deze stijging komt door per balansdatum relatief veel nog te betalen facturen die laat in het jaar zijn ontvangen.

3.3 Kengetallen per balansdatum

Vanuit de financiële gegevens kunnen diverse kengetallen worden gehaald. De kengetallen over het kalenderjaar 2015 zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Kengetallen per balansdatum	Kengetallen 31-12-2017	Kengetallen 31-12-2016	Kengetallen 31-12-2015	Toetsingsnorm Inspectie van het Onderwijs
Liquiditeit	2,85	2,72	2,90	0,75
Solvabiliteit 1	69,6%	71,1%	75,9%	NVT
Solvabiliteit 2	81,8%	82,0%	83,7%	30%
Rentabiliteit	2,8%	-/- 2,8%	-/- 0,9%	0%
Weerstandsvermogen (EV/TB)	44,9%	44,3%	48,2%	5%
Kapitalisatiefactor	62,4%	60,1%	61,1%	NVT
Huisvestingsratio	10,05%	8,04%	5,92%	10%
Personele lasten / totale lasten	76,4%	78,9%	80,1%	NVT
Personele lasten / rijksbijdrage	75,6%	82,8%	83,9%	NVT

Door de Inspectie van het Onderwijs zijn kengetallen geformuleerd die zij hanteert voor haar eerstelijns toezicht. Dit zijn signaleringsgrenzen die tot vervolg onderzoek kunnen leiden indien een instelling onder deze kengetallen uitkomt. SKOD zit voor alle kengetallen ruim beter dan de gestelde grenzen.

Liquiditeit

De liquiditeit drukt de verhouding uit tussen de vlottende activa en de kortlopende schulden. Het geeft aan in hoeverre de organisatie aan zijn betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen. Voor een goede liquiditeit moet dit kengetal boven de 1,0 zijn (signaleringsnorm inspectie 0,75). Op basis van dit uitgangspunt is sprake van voldoende liquiditeit. De liquiditeitspositie geeft de toestand per 31 december weer, er is sprake van een momentopname.

Solvabiliteit (1) (eigen vermogen excl. Voorzieningen / totale passiva)**Solvabiliteit (2) (eigen vermogen incl. voorzieningen / totale passiva)**

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin het bestuur in staat is op langere termijn aan haar verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitspositie geeft de toestand op 31 december weer. Er is sprake van een momentopname. Signaleringsnorm Inspectie is 30% voor de solvabiliteit 2.

Rentabiliteit

De rentabiliteit drukt de verhouding uit tussen het resultaat en de baten. Er wordt hierbij gekeken hoe efficiënt er met de opbrengsten wordt omgegaan. De signaleringgrens van de Inspectie is 3 jarig onder de 0.

Kapitalisatiefactor

De kapitalisatiefactor drukt de verhouding uit tussen het balanstotaal en de opbrengsten en dient ter beoordeling van het vermogensbeheer. Een te hoge kapitalisatiefactor zou er op kunnen duiden dat een deel van het kapitaal niet of niet efficiënt wordt benut voor het vervullen van de taken. Er wordt rekening gehouden met de grootte van de instelling. Voor scholen in het PO zonder gebouwen en terreinen op de balans, adviseert de commissie Don een bovengrens van 35% voor de grote instellingen (jaarlijkse baten vanaf 8 miljoen) en 60% voor kleine instellingen (jaarlijkse baten tot 6 miljoen).

De baten van Stichting Katholiek Onderwijs bedragen 7,7 miljoen wat een bovengrens van 60% betekent. De kapitalisatiefactor ligt net boven deze grens.

De Inspectie hanteert dit kengetal niet meer in haar toezichtskader.

Huisvestingsratio

((huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen)/totale lasten

De inspectie heeft nieuwe risico-indicatoren ('kengetallen') geformuleerd voor het tijdig detecteren van financiële risico's bij besturen en instellingen. Deze vervangen de "Beleidsregel Financieel toezicht po en vo 2011" en de daarop volgende publicaties van kengetallen en signaleringswaarden die de Inspectie van het Onderwijs heeft gecommuniceerd via de nieuwsbrieven en website. Deze kengetallen staan per 23-09-2016 op de website van de onderwijsinspectie.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen dient ter dekking van bedrijfsrisico's. Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de onderwijsinstelling in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder het gehele beleid om te hoeven gooien. Voor onderwijsinstellingen is het van belang een inventarisatie te maken van de specifieke risico's voor de instelling, de kans dat deze risico's zich voordoen en de financiële impact ervan. Met behulp van deze gekwantificeerde risico's kan vervolgens een vertaling worden gemaakt naar het benodigde weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is 45,9% hetgeen beduidend beter is dan de norm van de Inspectie.

Personele lasten

De personele lasten omvatten 75,6% van de rijksbijdrage en is fors gedaald in 2017 ten opzichte van 2016. Het bevoegd gezag hanteert het uitgangspunt om de personele lasten rond de 80% te krijgen.

3.4 Treasuryverslag.

De liquide middelen zijn, voor zover niet nodig voor het dagelijks betalingsverkeer, op een spaarrekening geplaatst. Het tegoed van deze rekening is direct opeisbaar. Alle overige bankrekeningen zijn ondergebracht bij de Rabobank. Het treasurystatuut is op 26 juni 2017 vastgesteld door de Raad van Toezicht. In het statuut zijn de volgende aspecten opgenomen:

- √ de uitgangspunten
- √ de verdeling van taken en bevoegdheden
- √ de administratieve voorwaarden (onderscheid publieke en overige middelen)
- √ de toegestane beleggingscategorieën (soort en omvang)

De samenstelling, looptijd en interestpercentages van de effecten zijn opgenomen in paragraaf 3.2. financiële vaste activa.

De penningmeester is met de directeur of een tweede bestuurslid verantwoordelijk voor het uitvoeren van het in het statuut opgenomen beleid. Minimaal twee keer per jaar vindt overleg plaats met de beleggingsportefeuillebeheerder. De daaruit voortkomende voorstellen en acties worden aan het Algemeen Bestuur voorgelegd ter goedkeuring en getoetst aan het statuut. Jaarlijks vindt door middel van het treasuryverslag verantwoording plaats over het gevoerde beleid.

Onder de post Financiële vaste activa zijn de wijzigingen in de portefeuille opgenomen.

3.5 Risicobeheersing en controlesystemen.

Het bevoegd gezag heeft geen middelen om de instroom van leerlingen te verhogen. De scholen staan in kernen waar nauwelijks sprake is van concurrentie. Nagenoeg de gehele populatie maakt gebruik van de scholen van SKOD. Het bevoegd gezag zal daarom zorgvuldig de prognoses en de leerlingenaantallen volgen en er bij de gemeente op aandringen dat zij blijft investeren in aanwas van jonge gezinnen door het treffen van voorzieningen voor starters op de woningmarkt. Elke twee jaar wordt de prognose geactualiseerd en jaarlijks wordt doorgerekend wat dat voor de inkomsten gaat betekenen in een vierjarenperspectief. Anderzijds wordt de populatie leerkrachten in beeld gehouden. Ook daar worden prognoses doorgerekend waarbij uitgegaan wordt van een pensioenleeftijd conform de huidige wetgeving. In die zin zal het bestuur een zeer terughoudend wervingsbeleid voeren.

De oorspronkelijke leegstand die door de terugloop van leerlingen ontstaan is op de verschillende locaties geeft ook kansen. Vooral peuterspeelzaalwerk en kinderopvang zijn partners waarmee veel affiniteit is en die kansen bieden tot IKC-ontwikkeling en vermindering van de financiële problemen van leegstand. Op verschillende locaties wordt er door de genoemde partners al gebruik gemaakt van de leegstaande ruimtes.

Het risico van stijgend ziekteverzuim wordt enerzijds bestreden door met regelmaat, minimaal driemaandelijks, het verzuimcijfer te bespreken met directeuren en gerichte maatregelen te nemen om snelle re-integratie te bewerkstelligen. Daarnaast worden tijdens SMO (Sociaal Medisch Overleg) risico's besproken. Het verzuim kent op dit moment een dalende trend.

Periodiek zal een medewerkers-tevredenheidonderzoek worden gehouden om risicogroepen op te sporen en daar actie op te zetten.

Wat betreft de bezuinigingen van de lokale overheden zullen we bekijken hoe we expertise kunnen bundelen. Gezien de omvang van onze organisatie is daarbij samenwerking met andere besturen noodzakelijk. Maar ook de onderwijskundige samenwerking (met bijvoorbeeld de Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Dongemond) kan als zodanig gezien worden. Ook de hoogbegaafdheidsklas en de Doe-klas op SKOD-niveau zijn dergelijke initiatieven. Daarnaast kan bundeling van krachten op bovenschools niveau, door het inrichten van expertise kringen, waar we bestuurlijk al op verschillende gebieden aan het ontwikkelen zijn, een antwoord zijn op die vraag.

In het maandelijks overleg dat de directeur bestuurder individueel voert met elke directeur staat financiën als vast punt geagendeerd.

Maandelijks vindt er een beoordeling plaats van de gerealiseerde loonkosten in relatie tot de begroting. Daarnaast wordt periodiek een financiële managementrapportage gegenereerd met betrekking tot de stand van zaken van de baten en lasten. In deze managementrapportage zijn naast de analyse een prognose, een balanspositie en de kengetallen opgenomen. Tevens worden ontwikkelingen binnen het primair onderwijs opgenomen die leiden tot mogelijke risico's voor het bestuur. Dit zijn belangrijke informatiebronnen om tijdig te kunnen reageren op probleemsituaties.

In de komende periode zal de planning en controlecyclus verder gestalte krijgen door de invoering van een nieuw 'MIS' (financieel en personeel) en het in gebruik nemen van 'WMK-PO' (onderwijskundige).

Op bestuursniveau dagelijks en op schoolniveau hebben directeuren maandelijks digitaal inzage in financiële rapportagesystemen waarin zij met de actuele stand van zaken kunnen opvragen en analyseren.

Tot slot is er sprake van buffervorming als afdekking van de financiële risico's. De overheveling van het buitenonderhoud heeft de voorziening onderhoud doen stijgen. Samen met de bestemmingsreserves zal dit naar verwachting in voldoende mate dekkend zijn onder de huidige omstandigheden. Daarbij is het eigen vermogen van de stichting van een omvang dat negatieve resultaten van enige betekenis gedurende meerdere jaren ondervangen kunnen worden. De al eerdergenoemde meerjarenbegroting geeft tevens inzicht in de verhouding vermogen-risico's.

3.6 Risico inventarisatie.

Het belangrijkste risico voor SKOD is de overheid. De overheid kent grillige beleidslijnen op zowel financiering van onderwijs als het controleren van onderwijskwaliteit. Soms is er een positieve ontwikkeling (bijvoorbeeld het nieuwe inspectiekader) maar vaker is ontwikkeling wat onvoorspelbaar qua duurzaamheid van het beleid. SKOD heeft als wens dat er minder 'incidenteel' geld beschikbaar wordt gesteld aan scholen en/of besturen maar dat er een betere structurele financiering van onderwijs komt.

Een belangrijk risico voor SKOD blijft de dalende tendens van de leerlingenaantallen die vooral wordt veroorzaakt door de terugloop van het aantal leerlingen in het voedingsgebied. De instroom is de komende

jaren lager dan de uitstroom waardoor het aantal leerlingen in de onderbouw gaat afnemen. De nieuwste gemeentelijke prognose laat echter wel een positiever beeld zien. Gezien de intern gehanteerde pijldatum t-1 en de ruime uitstroom van personeel zien we het risico als klein.

Risico	Maximale impact	Kans dat risico zich voordoet	Berekende verwachte impact
Leerlingenprognose, afwijking 10 leerlingen	€ 45.000	Erg kleine kans	€ 11.250
Er is een model ontwikkeld om de leerlingenprognose voor de komende 4 jaren in beeld te brengen. Dit gebeurt op schoolniveau waarbij rekening gehouden wordt met de werkelijke uitstroom en de werkelijke doorstroom van onder- naar bovenbouw. De instroom wordt bepaald op basis van een reële inschatting door de directeur en de geboortecijfers van de gemeente. Jaarlijks wordt op basis van de nieuwe leerlingenprognoses de meerjarenbegroting samengesteld voor de komende 5 kalenderjaren. De ontwikkelingen in de bekostiging worden hiermee in beeld gebracht waardoor er tijdig geanticipeerd wordt op de personele bezetting.			

SKOD heeft een relatief oud medewerkersbestand. En dat zorgt, ondanks de aanwezigheid van jonge potentie op de onderwijsmarkt, ervoor dat de komende jaren de vergrijzing alleen maar zal toenemen. Het onderwijs zal verzorgd worden met relatief dure medewerkers. Het overheidsbeleid is erop gericht om langer doorwerken te stimuleren. De conclusie is dat de inkomsten zullen dalen en de uitgaven zullen stijgen. Doordat de gemiddelde leeftijd oploopt is het risico aanwezig dat uitval door ziekte toeneemt en de ziekteverzuimpercentages oplopen. Personeelsbeleid met een sterke nadruk op duurzame inzetbaarheid is vol in ontwikkeling. Om deze kosten op te kunnen vangen is de bestemmingsreserve personeel onder andere gecreëerd. Binnen de begroting wordt rekening gehouden met een ziektepercentage van 5%. De stichting heeft een aanzienlijk lager percentage. Het risico wordt hierom als erg laag ingeschat.

Risico	Maximale impact	Kans dat risico zich voordoet	Berekende verwachte impact
Stijging ziekteverzuim	€ 120.000	Erg kleine kans	€ 30.000
Binnen SKOD heeft het voorkomen van langdurig ziekteverzuim de nodige aandacht. Het personeelsbeleidsplan wordt bijgesteld en integraler van karakter.			

De Wet Werk en Zekerheid brengt eveneens risico's met zich mee. Speciale aandacht vraagt de ketenbepaling, waarbij contracten met medewerkers eerder kunnen leiden tot een vast dienstverband. De transitievergoeding kan grote invloed hebben op mogelijk vertrek van medewerkers. Eveneens is het de vraag in welke vorm de WOPO blijft bestaan.

Risico	Maximale impact	Kans dat risico zich voordoet	Berekende verwachte impact
Kosten WWZ	€ 60.000	Kleine kans	€ 15.000
In overleg met meerdere besturen in de regio West-Brabant wordt gezien hoe we dit risico kunnen minimaliseren. Ook werkt SKOD samen met een uitzendbureau om evt. Risico's te verkleinen.			

Het is op dit moment nog lastig in te schatten welke extra kosten de nieuwe CAO met zich meebrengt, en dan denken wij met name aan de duurzame inzetbaarheid. In de loop van 2018 zal hier meer duidelijkheid over komen. Ook de besteding van de gelden voor werkdrukvermindering en evt. Aanpassingen in het loonhuis kunnen een risico vormen.

De kosten die voortvloeien uit de ketenbepaling vanuit de wet Werk en Zekerheid, de modernisering van de ziektewet en de versoering van de declaratiemogelijkheden bij het vervangingsfonds betekenen steeds meer risico's en kosten voor rekening van het bestuur.

De terugloop van leerlingen zal met zich meebrengen dat klaslokalen leeg komen te staan. Scholen zullen geconfronteerd worden met leegstand door minder leerlingen en daarop gekort worden terwijl zij wel kosten maken voor energie, onderhoud en dergelijke. Een kans daarin biedt de verhuur van ruimte ten behoeve van BSO en peuterspeelzaal op meer scholen dan nu het geval is.

Onduidelijk is wat er gaat gebeuren met de middelen van Weer Samen Naar School. De stichting ontvangt van het samenwerkingsverband jaarlijks € 106.000 voor facilitering van het proces in het kader van zorgleerlingen. Intussen is duidelijk dat de "rugzakken" in de stelselwijziging Passend Onderwijs gaan verdwijnen. De regio Passend Onderwijs "OOK" (Optimale Onderwijskansen 30.03) zal in de verevening naar 2019 ongeveer € 2.100.000 moeten bezuinigen op de leerlingenzorg. Momenteel ontvangt SKOD € 125.000

aan ondersteuning voor zware zorg. Het is op dit moment nog onduidelijk wat de hoogte van de vergoedingsbedragen in de komende jaren is. Binnen het grote, en qua structuur ingewikkelde regio 30.03, zullen hierover nog nadere afspraken gemaakt moeten worden.

Datzelfde geldt voor lokale subsidies op gebied van cultuur, sport en beweging en ondersteuning van projecten. Ten aanzien van ICT willen de scholen omvangrijke investeringen doen. Dat zal de komende jaren de afschrijvingslasten doen stijgen. In 2018 zal een nieuw meerjareninvesteringsplan vastgesteld worden. Vanaf 1 januari 2015 is het bestuur verantwoordelijk voor het buitenonderhoud zonder dat het bestuur recht heeft op de overgangsregeling. Dit betekent dat het risico bij het bestuur ligt terwijl hier niet eerder op voorgesorteerd kon worden door de hoogte van de voorziening aan te passen aan de benodigde uitgaven. In de loop van 2017 is het meerjarenonderhoudsplan voor zowel het binnen- als het buitenonderhoud geactualiseerd waarbij het binnenonderhoud nog om een nadere verdieping vraagt.

Daarnaast zien we in toenemende mate dat de materiële vergoeding onvoldoende is om de materiële lasten te bekostigen. Hierdoor komt de formatie onder druk te staan.

De onduidelijkheid over de omvang van de NOA-middelen heeft veel tijd gekost maar brengt ook risico's met zich mee. Duidelijke en tijdige informatie over de omvang van de bekostiging is de basis voor een correcte jaar- en meerjarenbegroting.

3.7 Begroting 2018.

De begroting 2017 is gebaseerd op de laatst bekende bekostigingsgegevens. De scheiding tussen personeel en materieel blijft gehandhaafd, maar wordt steeds meer losgelaten. Het percentage personele lasten van de totale lasten geeft een goede indicatie van de inzet van de middelen. De directeuren zijn nauw betrokken bij de samenstelling van de jaarbegroting. De doelstellingen vanuit het Strategisch beleidsplan en het Bestuursactiviteitenplan zijn verwerkt in de begroting. Zo kan de begroting een beleidsrijker document worden. De 0-lijn wordt gehanteerd maar directeuren hebben (incidenteel) toestemming om hun begroting met maximaal 3% te overschrijden, om personele fricties op te vangen. De gezamenlijke lasten worden budgettair neutraal begroot.

De planning en controlecyclus zal in de loop van 2017 nog verder ontwikkeld. In 2016 is daar mee gestart. De begroting 2018 en verder is opgenomen in dit bestuursverslag.

3.8 Investerings 2018.

De geplande investeringen zijn besproken met de directeuren en opgenomen in de jaarbegroting. In de loop van 2018 zal een nieuw meerjareninvesteringsplan worden samengesteld. Dit zal nauw samenhangen met de actiepunten vanuit het Strategisch beleidsplan en de afbouw van het eigen vermogen.

3.9 Continuïteitsparagraaf

A.1 KENGETALLEN

KENGETAL	VERSLAG JAAR	2018	2019	2020	2021
Aantal leerlingen t-1	1494	1497	1497	1463	1446
Personele bezetting in FTE					
-Bestuur en management	7,6	6,71	6,63	6,63	6,63
-Personeel primair proces	74,4	74,19	73,73	72,21	72,52
-Ondersteunend personeel	13,4	9,54	9,54	9,54	9,54
Totaal (incl. tijdelijk personeel)	95,4	90,48	89,90	88,38	88,70
Budget vervangingen	= incl.	4,52	4,5	4,42	4,44

A.2 MEERJARENBALANS**BALANS**

ACTIVA	2017	2018	2019	2020	2021
VASTE ACTIVA					
Immateriële VA	0	0	0	0	
Materiële VA	1.119.943	1.519.943	1.359.943	1.199.943	1.119.943
Financiële VA	1.414.204	1.362.959	1.362.959	1.362.959	1.362.959
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.534.147	2.882.902	2.722.902	2.562.902	2.482.902
VLOTTENDE ACTIVA					
Vorraden	0	0	0	0	0
Vorderingen	432.567	467.024	467.024	467.024	467.024
Effecten	0	0	0	0	0
Liquide middelen	2.297.801	1.303.221	1.344.941	1.401.590	1.485.543
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	2.730.368	1.770.243	1.811.963	1.868.612	1.952.565
TOTAAL ACTIVA	5.264.515	4.653.145	4.534.865	4.431.514	4.435.467
EIGEN VERMOGEN					
Algemene reserve	3.376.880	2.991.584	2.873.304	2.769.953	2.773.906
Bestemmingsreserves	286.402	259.598	259.598	259.598	259.598
VOORZIENINGEN	641.688	530.365	530.365	530.365	530.365
LANGLOPENDE SCHULDEN	-	-	-	-	-
KORTLOPENDE SCHULDEN	959.545	871.598	871.598	871.598	871.598
TOTAAL PASSIVA	5.264.515	4.653.145	4.534.865	4.431.514	4.435.467

MEERJARENBEGROTING

Staat / Raming van Baten en lasten	2017	2018	2019	2020	2021
BATEN					
Rijksbijdragen OCW	7.939.481	7.636.411	7.707.315	7.680.374	7.605.223
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	137.922	78.767	67.100	62.100	62.100
Overige baten	72.825	61.830	61.830	61.830	61.830
TOTAAL BATEN	8.150.228	7.777.008	7.836.245	7.804.304	7.729.153
LASTEN					
Personeelslasten	6.001.092	6.281.528	6.209.974	6.204.460	6.143.533
Afschrijvingen	236.679	337.174	403.002	364.146	240.118
Huisvestingslasten	783.159	628.727	568.424	568.424	568.424
Overige lasten	912.635	922.155	780.405	777.905	780.405
TOTAAL LASTEN	7.933.565	8.169.584	7.961.805	7.914.935	7.732.480
Saldo baten en lasten gewone bedrijfsvoering	216.663	-392.576	-125.560	-110.631	-3.327
Saldo financiële bedrijfsvoering	13.562	7.280	7.280	7.280	7.280
Saldo buitengewone baten en lasten					
TOTAAL RESULTAAT	230.225	-385.296	-118.280	-103.351	3.953

De meerjarenbalans wijkt af van de balans zoals opgenomen in de meerjarenbegroting omdat is uitgegaan van de gerealiseerde cijfers 2017.

Voor SKOD staan 2018 en de komende jaren in het teken van de structurele lasten in evenwicht brengen/houden met de structurele inkomsten. In 2016 en 2017 is hard gewerkt aan het in verhouding brengen van de vaste personele inzet met de verwachte structurele inkomsten, in 2018 wordt extra ingezet op personeel (zowel voor het beleid als de leerkrachten). De daling van het aantal leerlingen, de herstructurering van het passend onderwijs en het moderniseren van het onderwijs op de scholen zijn belangrijke ontwikkelingen waar de organisatie zowel qua personele als materiële exploitatie op voorbereid moet zijn. Daarnaast zijn voor 2018 forse investeringen te verwachten die een relatie houden met het strategisch beleidsplan, deze investeringen hebben een forse impact op de balans, toename van de materiële vaste activa en afname liquiditeit. Ook zullen de afschrijvingskosten oplopen en druk op het resultaat geven. De financiële en liquiditeitspositie van SKOD geeft voldoende ruimte om gezond te blijven en deze lasten te kunnen dragen.

Dat blijkt uit de volgende kengetallen:

Kengetallen per balansdatum	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	Toetsingsnorm Inspectie van het Onderwijs
Liquiditeit	2,03	2,08	2,14	2,24	0,75
Solvabiliteit 1	69,87	69,08	68,36	68,39	NVT
Solvabiliteit 2	81,27	80,78	80,33	80,35	30%
Rentabiliteit	-4,95	-1,51	-1,32	0,05	0%
Weerstandsvermogen (EV/TB)	41,81	39,98	38,82	39,25	5%
Huisvestingsratio	7,87	7,32	7,36	7,53	10%
Personele lasten / totale lasten	76,89	78,00	78,39	79,45	NVT
Personele lasten / rijksbijdrage	82,26	80,57	80,78	80,78	NVT

3.10 Rapportage Toezichthoudend orgaan

Maatschappelijke ontwikkelingen

De maatschappij verandert snel en daarmee de eisen aan en de verwachtingen van een onderwijs organisatie ook. De raad van toezicht (RvT) volgt deze ontwikkelingen en agendeert deze voor haar eigen overleg. Minimaal één keer per jaar wordt er een onderwerp gekozen, waar samen met het Bestuur een trenddiscussie over wordt gehouden.

Voor SKOD zijn met name de ontwikkelingen naar de vorming van IKC's en het gebruik van ICT als belangrijk hulpmiddel voor onderwijs belangrijke onderwerpen. Daarnaast speelt ook de vervangingsproblematiek en het dreigende tekort aan leerkrachten, met een toenemende werkdruk tot gevolg, een prominente rol in het overleg. De ontwikkelingen zijn ook beschreven in de jaarplannen van het bestuur en elke vergadering wordt verslag gedaan van de ontwikkelingen en hebben de raad en het bestuur een kritisch constructieve discussie.

Visie op toezicht

De RvT handelt conform de richtlijnen vanuit de code Goed Bestuur. Een RvT moet weten wat er speelt binnen de scholen, maar hoeft niet altijd te acteren naar aanleiding van die wetenschap. Uiteraard heeft de RvT een aantal wettelijk geregelde bevoegdheden, zoals het goedkeuren van de begroting en het jaarverslag. Voorts geldt de wettelijk geregelde algemene plicht om toe te zien op de rechtmatige en doelmatige verwerving, bestemming en aanwending van de middelen van de scholen evenals de kwaliteit van het onderwijs. Om te kunnen voldoen aan deze taken heeft de RvT (financiële) informatie nodig. De kracht van de RvT is dat zij vanuit betrokkenheid bij de scholen van SKOD opereert. De RvT acht dan ook van belang dat zij zicht heeft op de strategische visie en de beleidsmatige keuzes van het CvB. Niet om dit beleid formeel goed dan wel af te keuren of om het CvB daarover standaard ter verantwoording te roepen, maar om zicht te houden op de context waarbinnen de besluitvorming van het CvB plaatsvindt. Enkel vanuit wetenschap van de context van beleidsmatige keuzes kan de RvT haar rol als klankbord van het CvB vormgeven. Het invullen van deze rol vergt eveneens een bepaalde informatie-uitwisseling tussen CvB en RvT.

Naast het overleg met het CvB heeft de RvT ook tweemaal per jaar overleg met de GMR van de stichting en bezoekt ze jaarlijks de scholen middels een werkbezoek.

Specifieke taken en bevoegdheden van de RvT:

De RvT heeft de volgende taken en bevoegdheden vanuit de wet:

- Het goedkeuren van het strategisch beleidsplan, de begroting en de jaarrekening
- Toezicht houden op naleving van wettelijke verplichtingen en code goed bestuur
- Toezicht houden op rechtmatige verwerving, bestemming en aanwending van de middelen
- Aanwijzen van een accountant die verslag uitbrengt aan de RvT
- Verantwoording afleggen van uitvoering van bovengenoemde taken in het bestuursverslag

Goedgekeurde documenten door de RvT in 2017

De RvT is in 2017 7 keer bij elkaar gekomen. Tijdens deze vergaderingen zijn de volgende documenten vastgesteld:

- Herbenoeming van de leden:
 - o Mevr. Y. Dijkman per februari 2017
- Jaarrekening 2016
- Bestuursverslag 2016
- Jaarplan 2018
- Meerjarenbegroting 2017 – 2021

Daarnaast heeft de RvT de volgende instrumenten gebruikt voor het uitoefenen van de toezichthoudende taak:

- Marap (4) per kwartaal
- Managementletter
- Eindopbrengsten basisonderwijs van alle scholen
- Tussenresultaten van het leerproces van alle scholen

'De Raad van Toezicht heeft omtrent de eigen beloning het volgende besloten: de leden krijgen een jaarlijkse vergoeding van € 1.500'

Samenstelling van de Raad

De raad van toezicht bestaat uit de volgende vijf leden. De leden hebben een zittingstermijn van 4 jaar. De termijn kan 1x worden verlengd (tot een maximum van 8 jaar).

Dhr. P. Van Schijndel (voorzitter en lid Remuneratiecommissie

2^e termijn – loopt af per april 2020
Andere werkzaamheden:
Business Unit Manager bij Omexom

Dhr. H. Peters (lid auditcommissie)
2^e termijn – loopt af per april 2020
Andere werkzaamheden:
Controller bij Markland College te Oudenbosch
Bestuurscontroller bij Clavis te Terneuzen

Dhr. K. Beulens (lid auditcommissie)
2^e termijn – loopt af per juni 2020
Andere werkzaamheden:
Gepensioneerd
Bestuurslid bij schilderclub VIPP te Made

Mevr. Y. Dijkman
2^e termijn – loopt af per februari 2021
Andere werkzaamheden:
Beleidsadviseur bij de MBO Raad

Mevr. S. Coumans (namens GMR; lid Remuneratiecommissie)
2^e termijn – loopt af per juni 2019
Andere werkzaamheden:
Leerkracht bovenschoolse Plusklas bij stichting Leerrijk! te Waalwijk

4. Personele bezetting 2017 in FTE's

(de gemiddelde bezetting per functie)

	Fte
Directeur-bestuurder	1,0
Directie	6,6
Onderwijzend personeel LA	49,3
Onderwijzend personeel LB	25,1
OOP – onderwijs assistent	5,9
OOP – Bestuurskantoor	2,2
OOP – administratie	1,1
OOP – Conciërge	1,7
OOP - Interieurverzorger	2,5

Conclusies

Het beleid van het bestuur is erop gericht om op elke school één directeur integraal verantwoordelijk te laten zijn. Het kan zijn dat deze directeur voor een deel van zijn weektaak lesgevendende taken heeft. De directeur werkt samen met bouwcoördinatoren en wordt ten aanzien van administratief werk ondersteund door een administratief medewerker. Bovenschools is één directeur-bestuurder in fulltime dienstverband die daarmee het bevoegd gezag vormt. Het beleid is erop gericht om in de loop van de tijd de directiefuncties terug te brengen naar 6 fte. In 2017 was er één parttime adjunct - directeur in de organisatie die per 1-8-2017 met pensioen is gegaan. Deze functie wordt niet herbezet.

Het afgelopen jaar zijn er geen nieuwe leerkrachten benoemd in de LB-functie. Wel zijn er gedurende het jaar enkele LB-functionarissen bij de organisatie vertrokken. De gemiddelde verhouding in 2017 was 33,7%. Het komende jaar zal er actief beleid komen om meer personeel in de LB-functie te (kunnen) benoemen. Het streven is daarbij minimaal 40% LB waarbij de functie-eisen uiteraard wel gewaarborgd blijven.

Het bevoegd gezag wil het percentage structurele personele kosten van de totale baten terugbrengen naar een percentage tussen de 80-83%. Dit betreft het aantal medewerkers in vaste dienst. Op incidentele inkomsten kunnen wel extra incidentele personele uitgaven worden gedaan.

De uitstroom van pensioengerechtigden blijft achter bij de verwachting. Veel oudere medewerkers die de leeftijd hebben bereikt om van de FPU gebruik te maken blijven langer in functie omdat de FPU regeling sinds 1 januari 2013 is afgelopen. Ondanks dit achterblijven heeft de stichting wel de koers gewijzigd m.b.t. het aanstellen van nieuw personeel. Gezien de arbeidsmarkt willen we iets eerder mensen contractueel (tijdelijk) aan ons binden dan voorheen het geval was (de stichting voerde eerst een terughoudend beleid m.b.t. aannemen van nieuwe mensen).

Het personeelsbestand kent een piek in de hogere leeftijden. De verwachting is dat binnen nu en 10 jaar ongeveer 40% van het personeelsbestand zal uitstromen.

5. Leerlingaantallen.

Realisatie vanaf 2016 en de prognose vanaf 2018 (teldatum 1-10)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
De Elsenhof	140	143	152	143	141	153	155
De Stuifhoek	229	223	217	221	212	207	210
Zonzeel	166	185	182	179	169	169	165
Den Duin	214	206	209	206	208	210	212
De Zeggewijzer	235	218	210	206	200	200	200
de lage weide	511	522	530	535	545	550	550
Totaal	1494	1497	1500	1490	1475	1489	1492

(Bij deze prognose is gebruik gemaakt van de werkelijke aantallen voor de teldatum tot en met 1-10-2017. Voor de jaren daarna is gebruik gemaakt van een eigen model en een prognose die is uitgevoerd in 2018 door bureau PVG in opdracht van gemeente Drimmelen).

Conclusies.

Het leerlingaantal ontwikkelt zich al een aantal jaren negatief. De daling is gestaag vanaf 2009. De daling van het aantal leerlingen lijkt vanaf 2017 stabiliseren. Dit met name op basis van de nieuwe gemeentelijke prognoses. De eigen prognoses waren iets negatiever, maar worden op basis van de nieuwe informatie aangepast.

Door terughoudend benoemingsbeleid van personeel is het aantal leerlingen en het aantal fte goed in balans. Tegen de achtergrond van het natuurlijk verloop van de komende jaren vormt het natuurlijk verloop van medewerkers een risico op een personeeltekort. Het bevoegd gezag zal daarom de komende jaren een extra investering doen in personeel om zo goed mogelijk in te spelen op de veranderende markt.

6. Toekomstige ontwikkelingen.

In de voorgaande paragrafen zijn al een aantal zaken genoemd waarop wij ons op korte termijn willen gaan richten. In deze paragraaf worden deze zaken nog eens kort en bondig bij elkaar gezet. Voor zover mogelijk zullen de beleidsplannen concrete meetbare doelstellingen bevatten, zodat de verantwoording erover op eenduidige wijze kan gaan plaatsvinden. In 2017 zijn de strategische beleidsplannen van de scholen en het bestuur in een vierjaren strategisch beleid geïntegreerd. Dit plan is op bestuursniveau voorzien van een financiële paragraaf. De meerjarenbegroting vormt aldus een financiële vertaling van alle in het meerjarenbeleidplan opgenomen speerpunten van beleid. In dit beleid zijn de afspraken die gemaakt zijn in het bestuursakkoord PO 2014 meegenomen.

6.1 Huisvesting.

- Het bestuur wil graag samen met de gemeente een permanente uitbouw van basisschool 'de lage weide'. De investering is nog niet goed te bepalen.
- Het bestuur zal met name op Den Duin groot onderhoud gaan uitvoeren.
- Het bestuur zal investeren in een (geringe) bouwkundige aanpassing op De Zonzeel. Op deze locatie willen we een buitenschoolse opvang en een peuterspeelzaal gaan realiseren.

6.2 Onderwijs.

- Het bestuur streeft ernaar om alle scholen binnen het regulier toezichtskader te houden van de inspectie primair onderwijs. Daarnaast wil het bestuur dat de opbrengsten van de eindtoets basisonderwijs voor alle scholen boven het landelijk gemiddelde van de schoolgroep liggen.

- Resultaatgericht werken:

De resultaatgerichte cultuur heeft binnen SKOD vorm gekregen. Beleid op dat gebied is op papier gewaarborgd. Het is zichtbaar in het handelen van de leerkrachten en de aansturing door de directeuren. Op alle niveaus in de stichting wordt in de planperiode gewerkt aan het formuleren van doelen. Op het niveau van de stichting, de school, de klas en het individu. Bij het formuleren van die doelen wordt gewerkt volgens de plan do check act methode. De doelen op alle niveaus worden ook op papier smart verantwoord in jaarlijkse bestuursplannen, persoonlijke ontwikkelplannen, jaarplannen, nascholingsplannen, groepsplannen, Ontwikkelings Perspectief Plan, lesdoelen etc. Elke school maakt jaarlijks tweemaal een trendanalyse n.a.v. de toetsen van het leerlingvolgsysteem in de maand februari en september. Alle SKOD scholen voldoen aan de referentieniveaus.

- Passend onderwijs:

Door de stelselwijziging "passend onderwijs", dat een feit is, zal het onderwijs op de scholen nog meer tegemoet moeten komen aan de onderwijsbehoeften van kinderen. Op school en op SKOD niveau is veel in het werk verzet in het kader van passend onderwijs. De scholen hebben de basisondersteuning vastgesteld, hun schoolondersteunings profielen opgesteld en hier vervolgens na analyse, beleid op geschreven. Dit beleid krijgt zijn verdere uitwerking in het schoolplan 2015-2019. In het geformuleerde beleid benoemen de scholen de discrepantie tussen de feitelijke situatie en de gewenste situatie en stellen een ontwikkelplan op. Scholen werken voor leerlingen in het kader van specifieke arrangementen met een groeidocument.

- De stichting participeert in het samenwerkingsverband "OOK" regio Breda (30.03). Om te voorzien in ondersteuning bij de uitwerking van zorg op schoolniveau is het samenwerkingsverband onderverdeeld in 3 subregio's. De SKOD-scholen vallen onder de subregio Oosterhout.

- Aandacht voor excellentie, techniek en wetenschap:

In de voorbije periode heeft SKOD met de 8 plusklas, de 4-5 plusklas en 6-7 plusklas aangegeven dat zij excellentie van belang acht. Er wordt in 2018 een nieuw beleidsstuk HB geschreven waarin de koppeling tussen het HB-aanbod van de plusklassen en het onderwijs aan de doelgroep in de reguliere klassen nadrukkelijker uitgewerkt is en waarmee het onderwijs aan deze groep leerlingen binnen de reguliere klas vorm krijgt.

Daarnaast heeft SKOD met de DOE-klas aangegeven dat zij ook de meer praktijkgerichte kinderen wil stimuleren op het gebied van wetenschap en techniek. Er is in 2016 een nieuw beleidsstuk 'DOE-klas' in ontwikkeling.

De rijksoverheid komt nu met een nieuwe impuls in het kader van wetenschap en technologie. De scholen van de SKOD sluiten zich collectief bij deze innovatie aan in de verwachting dat het zal leiden tot anders kijken, denken en doen in primair onderwijs. In de komende periode zal SKOD hier beleidsmatig in ontwikkelen.

- ICT en de betekenis van de sociale media:

SKOD vindt ICT een heel belangrijk middel om het onderwijs te ondersteunen. Om ICT ook daadwerkelijk ondersteunend in te zetten wordt er ook in de periode 2015-2019 (het nieuwe schoolplan) gewerkt aan een aantal aspecten:

- De attitude en bewustwording bij leerlingen en leerkrachten versterken voor het belang van ICT en de mogelijkheden daarvan in het onderwijs.
- Aandacht voor sociale media en mediawijsheid. Alle scholen doen mee aan de week van de mediawijsheid. Daarnaast hebben wij opgeleide mediawijsheid-coaches.
- Onderzoeken of we de kwaliteit en snelheid van internet kunnen vergroten.
- Op alle scholen wordt in 2018 de omslag gemaakt van werkstations naar hybride computers. Dit zijn compacte laptops met een touchscreen. SKOD heeft deze investeringen opgenomen in de meerjaren begroting.
- ICT wordt vast onderdeel binnen de overlegstructuur van SKOD.
- Eenmaal per jaar worden "good practice" voorbeelden in workshops door de digicoaches van elke school gepresenteerd.
- Medio 2018 gaan alle scholen over naar het nieuwe concept "Airschool" dat in samenwerking met een ICT bedrijf is ontwikkeld. Met dit concept is de digitale leeromgeving voor elke leerling op school, maar ook thuis toegankelijk. Scholen werken binnen de omgeving met digitale methodieken. In de toekomst zal dit systeem verder moeten worden ontwikkeld aan de eisen voor meer hybride werken.
- Steeds meer lesstof zal in digitale vorm aan leerlingen worden aangeboden. Hiervoor wordt veel gebruik gemaakt van 'content-aanbieders' zoals Snappet en Gynzy.

- Van brede school naar IKC:

Het zoeken van verbinding met organisaties voor opvoeding en onderwijs en organisaties die daar synergie mee hebben, is een belangrijke ontwikkeling voor de scholen onder het bestuur in de komende planperiode. Spontane samenwerking is op verschillende scholen al tot stand gekomen. In de komende strategische periode wil het bestuur die samenwerking in IKC's intensiveren en verder uitbreiden. Er is een stuurgroep ingericht (SKOD, Eskadee en de gemeente) die richting geeft aan de opzet van IKC's in de gemeente Drimmelen. Binnen SKOD zijn twee scholen vanaf september 2016 gestart met een pilot IKC. Deze scholen zullen binnen de huidige planperiode doorontwikkelen tot IKC. Ook andere scholen zijn bezig met soortgelijke ontwikkelingen.

6.3 Personeel.

- In de directe toekomst wordt nog meer ingezet op werkdruk verlaging en verbetering van duurzame inzetbaarheid. Dit is op personeelsgebied het belangrijkste thema in de komende 2 beleidsjaren.
- Het bekwaamheidsdossier zal, digitaal, verder worden ingericht. Daarnaast zal in deskundigheid van directies worden geïnvesteerd. Hierbij zal een directe koppeling worden gemaakt met het leraar- en directieurenregister.
- Het personeelsbeleid van SKOD (ook in relatie tot werkdruk en duurzame inzetbaarheid) zal in de komende 2 jaren worden herzien.

6.4 Kwaliteit.

De opbrengstenanalyses hebben inmiddels een prominentere rol gekregen in het kader van kwaliteitszorg en zijn gekoppeld aan de jaarplannen.

In het kader van de algehele zelfevaluatie wordt er elke twee jaar een tevredenheidsonderzoek afgenomen voor ouders, personeel en leerlingen (bovenbouw). Daarnaast zal de bestaande kwaliteitszorg cyclus worden verbeterd en uitgebreid. Deze cyclus krijgt vorm door het realiseren van een verantwoordingskader op bestuursniveau. De directeuren leggen daarin (op basis van indicatoren) verantwoording af aan de bestuurder, de bestuurder weer aan de Raad van Toezicht. Deze cyclus wordt in de vorm van een jaarkalender ingebed. Om de kwaliteit goed te kunnen borgen, gaan we een meer integraal kwaliteitssysteem inrichten, WMK-PO. In 2018 zullen we starten met de implementatie van dit systeem.

6.5 Financiën.

Het bestuur heeft een grote financiële weerbaarheid. Elk jaar wordt een meerjarenbegroting opgesteld waarin zichtbaar wordt gemaakt dat een deel van de buffer wordt gebruikt om weerstand te kunnen bieden aan onvoorziene kosten en te anticiperen op personele ontwikkelingen in de organisatie. Daarnaast wordt geïnvesteerd in onderwijskwaliteit en innovatie (o.a. ICT). De meerjarenbegroting laat zien dat de buffers geleidelijk in omvang afnemen en hun rol spelen in de dekking van risico's. Op basis van deze

meerjarenbegroting is een financieel kader beschreven die voor de directeuren leidend is. Vanuit hun integraliteit kunnen ze hiermee vorm en inhoud geven aan kwalitatief onderwijs op hun scholen.

De komende jaren zullen we het financieel beleid nog explicieter maken m.b.t. investeringen in het kader van het 'toekomst bestendig maken van ons onderwijs' en het afbouwen van een eventuele te grote financiële buffer. In de begroting 2018 zit een extra investering (die ook invloed heeft in de begrotingen van 2019, 2020 en 2021) die mede zorgt voor de geleidelijke afbouw van de financiële buffer.

6.6 Overleg gemeente.

Onze stichting heeft wel te maken met drie kernen maar slechts met één gemeente, de gemeente Drimmelen. Dat maakt het overleg overzichtelijk. Overigens participeren er in die gemeente drie schoolbesturen. Meerdere keren per jaar vinden er verschillende vormen van overleg plaats. De lokaal educatieve agenda heeft inmiddels structuur gekregen.

Er is vorm gegeven aan schoolmaatschappelijk werk in het primair onderwijs in de vorm van wijk CJG-ers en het begrip "IKC" is nader gedefinieerd. In de nabije toekomst zijn issues aan de orde zoals het goed uitwerken van de gevolgen en uitwerkingen van de transitie jeugdzorg. De gemeente geeft hier vorm aan door, in nauw overleg met de onderwijsbesturen.

In het komende kalenderjaar zal de gemeente een nieuw integraal huisvestingsplan opstellen. Voor SKOD verwachten we dat hier in elk geval aandacht komt voor de 4 gebouwen van ten minste 40 jaar oud.

6.7 Samenwerking andere instellingen voor onderwijs en educatie.

Het bestuur van de Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen participeert in verschillende samenwerkingsverbanden met andere besturen. De verwachting is dat door uitwisseling en samenwerking voordelen behaald kunnen worden.

- Het bestuur participeert in een netwerk van middelgrote schoolbesturen in West Brabant en participeert in het regionaal platform onderwijs.
- De directeur-bestuurder is lid van het AB van het nieuwe samenwerkingsverband van de regio 30.03. (Breda e.o.).
- Het bevoegd gezag van de stichting werkt intensief samen met de Stichting Kinderopvang Drimmelen (Eskadee). Samen participeren ze ook in de LEA en werkgroep VVE. Het werkoverleg zal worden geïntensiveerd op onderwijskundige thema's.
- SKOD zal de onderwijskundige samenwerking de besturen behorende bij het 'BoVo' verder vorm geven en eventuele nieuwe ontwikkelingen oppakken.
- Het bevoegd gezag heeft een samenwerkingsconvenant met de Hogeschool Avans pedagogisch onderwijs over samen opleiden en kennisdeling.
- Voor het organiseren en coördineren van vervangingen wordt intensief samengewerkt met stichting De Waarden.

5. Jaarrekening 2017

Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen

A. Balans per 31-12-2017 na resultaatbestemming

1	Activa	31-12-2017 EUR	31-12-2016 EUR
1.1	Vaste activa		
1.1.2	Materiële vaste activa	1.119.943	1.103.801
1.1.3	Financiële vaste activa	1.414.204	1.362.959
	<u>Totaal vaste activa</u>	<u>2.534.147</u>	<u>2.466.760</u>
1.2	Vlottende activa		
1.2.2	Vorderingen	432.567	467.024
1.2.4	Liquide middelen	2.297.801	1.901.238
	<u>Totaal vlottende activa</u>	<u>2.730.368</u>	<u>2.368.262</u>
	<u>Totaal activa</u>	<u>5.264.515</u>	<u>4.835.022</u>
2	Passiva	31-12-2017 EUR	31-12-2016 EUR
2.1	Eigen vermogen	3.663.282	3.433.058
2.2	Voorzieningen	641.688	530.365
2.4	Kortlopende schulden	959.545	871.599
	<u>Totaal passiva</u>	<u>5.264.515</u>	<u>4.835.022</u>

B. Staat van baten en lasten over 2017

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	7.939.481	7.484.790	7.584.763
3.2 Overige overheidsbijdragen	137.922	33.600	72.407
3.5 Overige baten	72.825	47.650	89.096
Totaal baten	8.150.228	7.566.040	7.746.266
4 Lasten			
4.1 Personeelkosten	6.001.092	6.023.099	6.303.140
4.2 Afschrijvingen	236.679	233.467	302.627
4.3 Huisvestingslasten	783.159	582.527	630.006
4.4 Overige lasten	912.635	757.008	744.878
Totaal lasten	7.933.565	7.596.101	7.980.650
Saldo baten en lasten	216.662	-30.061	-234.384
6 Financiële baten en lasten	13.562	30.500	18.536
	13.562	30.500	18.536
Resultaat	230.224	439	-215.848
Resultaat na belastingen	230.224	439	-215.848
Totaal resultaat	230.224	439	-215.848

C. Kasstroomoverzicht over 2017

	2017 EUR	2016 EUR
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Saldo van baten en lasten	216.662	-234.384
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	236.679	302.627
- Mutaties voorzieningen	111.322	158.110
- Ov mutaties eigen vermogen	<u>0</u>	
	348.001	460.737
Veranderingen in vlottende middelen:		
- Vorderingen	34.457	-27.637
- Kortlopende schulden	<u>87.946</u>	<u>87.091</u>
	122.403	59.454
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	687.066	285.807
Ontvangen interest	6.541	11.544
Betaalde interest	-10.679	0
Baten financiële vaste activa	<u>22.255</u>	<u>7.197</u>
	18.117	18.741
Totale kasstroom uit operationele activiteiten	705.183	304.548
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investerings in materiële vaste activa	-252.821	-236.875
Desinvesteringen in materiële vaste activa	0	0
Investerings in financiële vaste activa	-55.800	0
Desinvesteringen in financiële vaste activa	<u>1.650</u>	<u>1.650</u>
	-308.621	-235.225
Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten	-308.621	-235.225
<u>Mutatie liquide middelen</u>	<u>396.563</u>	<u>69.323</u>
Liquide middelen 1-1	1.901.238	1.831.915
Liquide middelen 31-12	<u>2.297.801</u>	<u>1.901.238</u>
Mutatie Liquide middelen	<u><u>396.563</u></u>	<u><u>69.323</u></u>

D. Grondslagen

Gegevens over de rechtspersoon

Naam: Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen
Rechtsvorm: Stichting
Zetel: Made
Kamer van Koophandel: 41099013

1. Algemeen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Richtlijn jaarverslaggeving onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op continuïteitsveronderstelling van de stichting.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's.

Vergelijkende cijfers

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede de cijfers van de meest recente, vastgestelde versie van de begroting van het verantwoordingsjaar. Als gevolg van aanpassing van de OCW taxonomie heeft op onderdelen een verschuiving van posten in de toelichting op de balans en de staat van baten en lasten plaatsgevonden. Dit heeft geen invloed op de balans, de staat van baten en lasten noch op omvang en samenstelling van vermogen en resultaat. De vergelijkende cijfers zijn overeenkomstig aangepast.

Het bestuur heeft zich een oordeel gevormd over de zaken die in het jaarverslag worden besproken en heeft voor de bedragen die in de jaarrekening zijn opgenomen schattingen gemaakt. Indien dit voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen Samenwerkingsverbanden.

Op basis van de brief van 1 december 2017 van de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zijn de bedragen die het Samenwerkingsverband als gelden passend onderwijs heeft doorbetaald aan de aangesloten schoolbesturen als volgt verwerkt:

- gelden die OCW namens de Samenwerkingsverbanden aan de scholen overmaakt zijn verantwoord onder categorie 3.1.1 Ontvangen Rijksbijdragen;
- de overige generieke overdrachten (bedrag per leerling) en speciale overdrachten (arrangementen) worden onder categorie 3.1.3.3 Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage Samenwerkingsverbanden verwerkt.

In de vergelijkende cijfers en de begroting zijn deze bedragen aangepast en ook onder deze categorieën verwerkt. Deze stonden in de jaarrekening 2016 en de goedgekeurde- en vastgestelde begroting 2017 verantwoord onder 3.1.4 m.u.v. € 28.834.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

1.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Er wordt een activeringsgrens gehanteerd van € 1.000. Investeringsgrens worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte levensduur.

Er wordt afgeschreven vanaf de eerste maand in gebruikname.

Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Schoolgebouwen waarvan het juridisch eigendom berust bij de stichting en het economisch eigendom bij de gemeente zijn niet in de balans opgenomen.

1.3 Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa opgenomen effecten worden gewaardeerd tegen beurswaarde.

1.5 Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

1.7 Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld in de toelichting op de balans, ter vrije beschikking van het bestuur en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

2.1 Eigen vermogen

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Reserves worden geacht uit publieke middelen te zijn opgebouwd tenzij expliciet anders is vermeld in de toelichting op de balans.

2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)

De bestemmingsreserves zijn bedoeld voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen voldaan moeten worden.

Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserves komen, een inschatting van het totaal aan uitgaven en een inschatting in welk jaar de uitgaven zullen worden gedaan.

Bestemmingsreserve activiteiten

Dit betreft middelen van diverse extra activiteiten op scholen, zoals oud papier, techniek, culturele activiteiten en sponsoring. In 2015 zijn diverse bestemmingsreserves vrijgevallen.

Bestemmingsreserve personeel

Dit betreft middelen die worden ingezet voor niet reguliere personele lasten zoals kosten in verband met beëindiging van een dienstverband, kosten in het kader van arbeidsongeschiktheid en overige personele knelpunten.

Bestemmingsreserve MR / GMR / Schoolkamp

Gelden afkomstig van derden met een beperkte bestedingsmogelijkheid dan de doelstelling van Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen toestaan en welke per balansdatum nog niet zijn besteed, worden opgenomen in een bestemmingsreserve.

Er is een bestemmingsreserve gevormd ten behoeve van het schoolkamp, gemeenschappelijke medezeggenschapsraad en diverse medezeggenschapsraden (GMR en MR).

2.1.3 Bestemmingsreserve privaat

Dit betreft middelen die in het verleden zijn verkregen door de verkoop van eigen grond.

2.2 Voorzieningen

Voorziening worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, wanneer het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is in te schatten en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in minderling zijn gebracht.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door donaties ten laste van de staat van baten en lasten.

Onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

De voorzieningen zijn verdeeld naar langlopend en kortlopend. Kortlopend heeft betrekking op het deel van de voorziening met een looptijd van maximaal één jaar. Het langlopend deel op het deel met een looptijd langer dan één jaar.

2.2.1 Personeelsvoorziening

Voorziening jubilea

Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen gevormd. Voor de berekening is uitgegaan van een standaard leeftijd van indiensttreding van 25 jaar. Vanaf deze datum bouwt de medewerker aanspraken op voor een te ontvangen jubileum-gratificatie bij 25-jarig en 40-jarig dienstverband. Er is rekening gehouden met een variabele blijfkans en een rekenrente van 0,4%.

Voorziening spaarverlof

De voorziening spaarverlof is opgenomen voor de waarde van de in het verleden gespaarde bedragen. Betaalde bedragen inzake het spaarverlof worden ten laste van de voorziening gebracht.

2.2.3 Overige voorzieningen

Voorziening groot onderhoud en buitenonderhoud

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

2.4 Kortlopende schulden en overlopende passiva

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar.

Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva betreffen vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De instelling heeft in haar statuten geen bepalingen opgenomen omtrent de verdeling van de winst. Er is dus geen statutaire regeling winstbestemming.

3.1 Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geormerkte OCW subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen

verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum, worden verantwoord onder de overlopende passiva, zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar waarin de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen.

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

3.5 Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, gemeenten, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

4.1 Personeelslasten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten en voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de cao uitbetaald. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als en overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door het bevoegd gezag.

4.2 Afschrijvingen

Gebouwen en terreinen

Onder gebouwen en terreinen vallen:

- Gebouwen: afschrijvingstermijn 40 jaar
- Verbouwing scholen: afschrijvingstermijn 20 jaar
- Verbouwing bestuurskantoor: afschrijvingstermijn 8 jaar

Inventaris en apparatuur

Onder inventaris en apparatuur vallen:

- Stoffering: afschrijvingstermijn 10 jaar
- Meubilair: afschrijvingstermijn 20 jaar
- Machnies en installaties: afschrijvingstermijn 12 jaar
- Duurzame apparatuur: afschrijvingstermijn 5 jaar
- ICT-apparatuur: afschrijvingstermijn 4 jaar

Andere vaste bedrijfsmiddelen

Onder andere vaste bedrijfsmiddelen vallen:

- Leermiddelen: afschrijvingstermijn 5 jaar
- Touchscreens: afschrijvingstermijn 5 jaar

4.3 Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

4.4 Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangepane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Pensioenen

Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd.

Verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Aan het ABP worden premies betaald waarvan een deel door de werkgever en een deel door de werknemer wordt betaald.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per 31 december 2017 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 104,4%. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies. Daarom zijn alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord in de jaarrekening.

Het pensioenfonds ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

5. Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten. De primaire financiële instrumenten van het bestuur, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van het bestuur of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van het bestuur is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van het bestuur zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en renterisico.

Marktrisico

De instelling is werkzaam in Nederland. Het valutarisico is daarmee nihil.
De instelling loopt geen prijsrisico's.
De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en rentedragende schulden.

Kredietrisico

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Het bestuur heeft een treasurystatuut opgesteld waarin zij haar beleid omtrent liquiditeit heeft uiteengezet. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. De instelling maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk, worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

Liquide middelen, vorderingen en kortlopende schulden
Gezien de korte looptijd van deze instrumenten benadert de boekwaarde de reële waarde.

Bepaling reële waarde

Een aantal grondslagen en toelichtingen in de jaarrekening vereist de bepaling van de reële waarde van zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen. Voor waarderings- en informatievervalsingsdoeleinden is de reële waarde op basis van de volgende methoden bepaald. Indien van toepassing wordt nadere informatie over de uitgangspunten voor de bepaling van de reële waarde vermeld bij het onderdeel van deze toelichting dat specifiek op het betreffende actief of de betreffende verplichting van toepassing is. De reële waarde van financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering en liquiditeit.
Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord.

Ontvangen en betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van leasetermijnen wordt opgenomen onder de operationele activiteiten.

E. Toelichting behorende tot de balans

1 Activa

1.1 Vaste activa

1.1.2 Materiële vaste activa

	1.1.2.1	1.1.2.3	1.1.2.5	
	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal
Stand per 1 januari				
Aanschafprijs 1-1-2017	149.459	1.756.305	1.079.745	2.985.509
Afschrijving cumulatief 1-1-2017	22.721	1.035.218	823.769	1.881.708
Boekwaarde 1-1-2017	126.738	721.087	255.976	1.103.801
Investerings 2017	7.967	138.228	106.626	252.821
Desinvesteringen 2017	14.103	125.092	97.484	236.679
Afschrijvingen 2017				
Saldo mutaties	-6.136	13.136	9.142	16.142
Stand per 31 december				
Aanschafprijs 31-12-2017	157.426	1.894.533	1.186.371	3.238.330
Afschrijving cumulatief 31-12-2017	36.824	1.160.310	921.253	2.118.387
Boekwaarde 31-12-2017	120.602	734.223	265.118	1.119.943

1.1.3 Financiële vaste activa

	31-12-2017 EUR	31-12-2016 EUR
1.1.3.7 Effecten	1.335.004	1.339.559
1.1.3.8 Overige vorderingen	79.200	23.400
Totaal financiële vaste activa	1.414.204	1.362.959

	31-12-2017 EUR	31-12-2016 EUR
1.1.3.7.2 Nederlandse Staatsobligaties		
Stand per 1 januari	154.562	151.135
Aankopen boekjaar		0
Verkopen boekjaar		0
Ongerealiseerde koersresultaten	-5.761	3.427
Stand 31 december	148.801	154.562

1.1.3.7.3 Overige obligaties

	31-12-2017 EUR	31-12-2016 EUR
Stand per 1 januari	1.184.997	1.188.629
Aankopen boekjaar		0
Verkopen boekjaar		0
Ongerealiseerde koersresultaten	1.206	-3.632
Stand 31 december	1.186.203	1.184.997
Totaal effecten	1.335.004	1.339.559

Vlottende activa		31-12-2017	31-12-2016
		EUR	EUR
1.2	Vorderingen		
1.2.2.1	Debiteuren	0	24.379
1.2.2.2	OCW/EZ	383.055	378.334
1.2.2.3	Gemeenten en GR's	0	12.753
1.2.2.10	Overige vorderingen	19.160	24.291
1.2.2.12	Vooruitbetaalde kosten	14.925	7.974
1.2.2.14	Te ontvangen interest	15.427	19.261
	Totaal vorderingen	432.567	467.024
1.2.4	Liquide middelen		
		31-12-2017	31-12-2016
		EUR	EUR
1.2.4.1	Kasmiddelen	116	340
1.2.4.2	Tegoeden op bankrekeningen	2.297.686	1.900.898
	Totaal liquide middelen	2.297.801	1.901.238

In het kasstroomoverzicht is de mutatie in liquide middelen uiteengezet. De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen

	Stand per 1-1-2017 EUR	Mutaties		Overige Mutaties EUR	Stand per 31-12- 2017 EUR
		Resultaat EUR			
2.1.1.1 Algemene reserve	3.087.852		238.176		3.326.028
	3.087.852	0	238.176	0	3.326.028
2.1.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	193.745		-7.952		185.793
2.1.1.2 Bestemmingsreserve (publiek) (MR/GMR/Schoolkamp)	65.852		-65.852		0
2.1.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	85.609		65.852		151.461
	345.206	0	-7.952	0	337.254
Totaal eigen vermogen	3.433.058	0	230.224	0	3.663.282

Het stichtingskapitaal is als bestemmingsreserve privaat aangemerkt.

De overige mutatie is een herschikking van uit het verleden waarbij resultaten van private activiteiten afzonderlijk in het vermogen worden opgenomen.

De publieke bestemmingsreserve is gevormd voor techniek, personeel en cultuurloper.

2.2 Voorzieningen

2.2.1 Personeelsvoorziening	154.771	168.547
2.2.3 Voorziening voor groot onderhoud	486.917	361.818
Stand per 31 december	641.688	530.365

	Mutaties				
	Stand per 1-1-2017	Dotaties 2017	Ont- trekkingen 2017	Vrijval 2017	Saldo 31-12-2017
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
2.2.1.2 Voorziening spaarverlof personeel	46.387	-	12.462		33.925
2.2.1.4 Voorziening jubileumgratificaties	122.160	4.971	6.286		120.845
2.2.1 Personele voorzieningen	168.547	4.971	18.748	-	154.771
2.2.3 Voorziening voor groot onderhoud	361.818	355.277	230.178		486.917
Totaal voorzieningen	530.365	360.248	248.926	-	641.688

Onderverdeling saldo

Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopende deel > 1 jaar
-----------------------------	------------------------------

	EUR	EUR
Voorziening jubileumgratificaties	10.519	110.326
Voorziening spaarverlof personeel	8.500	25.425
Overige voorzieningen	165.358	321.559
Totaal voorzieningen	184.377	457.311

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2017 EUR	31-12-2016 EUR
2.4.8 Crediteuren	182.941	111.848
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen	234.194	260.517
2.4.10 Schulden terzake van pensioenen	69.345	61.071
2.4.12 Overige kortlopende schulden	467	1.556
2.4.14 Vooruitontvangen subsidies	21.667	23.333
2.4.17 Vakantiegeld en -dagen	192.897	196.977
2.4.19 Overige overlopende passiva	258.035	216.296
Totaal kortlopende schulden	959.545	871.599

Niet uit de balans blijkende rechten en plichten

Het bevoegd gezag heeft de volgende meerjarige contracten afgesloten:

Ricoh,huur kopieermachines, looptijd tot 31 december 2022.

Jaarlijkse verplichting
EUR

63.500

Toelichting behorende tot de staat van baten en lasten 2017

3 Baten

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
3.1. Rijksbijdragen OCW/EZ	7.939.481	7.484.790	7.584.763
3.2. Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden	137.922	33.600	72.407
3.5. Overige baten	72.825	47.650	89.096
	<u>8.150.228</u>	<u>7.566.040</u>	<u>7.746.266</u>

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
3.1.1 Rijksbijdragen OCW/EZ			
3.1.1.1 Rijksbijdragen OCW	7.372.658	7.093.941	7.245.863
	<u>7.372.658</u>	<u>7.093.941</u>	<u>7.245.863</u>

3.1.3 Inkomensoverdrachten van rijksbijdragen

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
3.1.3.1 Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	566.822	390.849	338.900
	<u>566.822</u>	<u>390.849</u>	<u>338.900</u>
Totaal Rijksbijdragen OCW/EZ	<u>7.939.481</u>	<u>7.484.790</u>	<u>7.584.763</u>

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
3.2.2.2 Overige gemeentelijke bijdragen	123.970	33.600	64.084
3.2.2.3 Overige overheden	13.952	-	8.323
	<u>137.922</u>	<u>33.600</u>	<u>72.407</u>

3.5 Overige baten

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
3.5.1 Opbrengsten verhuur	13.031	27.650	17.149
3.5.2 Detachering personeel	13.572	-	2.658
3.5.4 Sponsoring	3.641	-	10.975
3.5.5 Ouderbijdragen	12.005	-	23.524
3.5.10 Overige	30.576	20.000	34.790
Totaal overige baten	<u>72.825</u>	<u>47.650</u>	<u>89.096</u>

4 Lasten

4.1 Personeelslasten

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
4.1.1 Lonen en salarissen			
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	4.361.709	4.241.278	4.553.340
4.1.1.2 Sociale lasten	611.927	590.745	615.437
4.1.1.3 Premies participatiefonds	163.330	152.742	150.149
4.1.1.4 Premies vervangingsfonds	7.790	171.517	258.336
4.1.1.5 Pensioenpremies	<u>621.482</u>	<u>518.122</u>	<u>532.014</u>
4.1.1 Lonen en salarissen	5.766.237	5.674.404	6.109.276
4.1.2 Overige personele lasten			
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	4.971	6.000	40.980
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	96.528	84.660	67.976
4.1.2.3 Overig	<u>173.349</u>	<u>264.435</u>	<u>386.832</u>
4.1.2 Overige personele lasten	274.848	355.095	495.788
4.1.3 Ontvangen vergoedingen			
4.1.3.1 Vergoedingen participatiefonds			
4.1.3.2 Vergoedingen vervangingsfonds	-9.277	0	-227.004
4.1.3.3 Uitkeringen die de personeelslasten	-30.716	-6.400	-74.921
Totaal personeelslasten	<u>6.001.092</u>	<u>6.023.099</u>	<u>6.303.140</u>

Het aantal FTE bedroeg ultimo 2017 en 2016 respectievelijk 91,2 en 93,8
 Het aantal medewerkers bedroeg ultimo 2017 en 2016 respectievelijk 139 en 155.

4.2 Afschrijvingen

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
4.2.2 Afschrijvingen op materiële vaste activa			
Gebouwen en terreinen	14.103	15.190	11.667
Inventaris en apparatuur	125.092	132.379	146.272
Andere vaste bedrijfsmiddelen	97.484	85.898	144.689
Totaal afschrijvingen	<u>236.679</u>	<u>233.467</u>	<u>302.627</u>

4.3 Huisvestingslasten

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
4.3.1 Huurlasten	-	-	-
4.3.2 Verzekeringslasten	441	-	378
4.3.3 Onderhoudslasten	94.739	34.100	50.154
4.3.4 Lasten voor energie en water	139.005	148.600	114.795
4.3.5 Schoonmaakkosten	117.626	97.750	105.308
4.3.6 Belastingen en heffingen	17.870	15.550	15.804
4.3.7 Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	355.277	272.277	320.000
4.3.8 Overige	58.203	14.250	23.568
Totaal huisvestingslasten	<u>783.159</u>	<u>582.527</u>	<u>630.006</u>

4.4 Overige instellingslasten

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	239.560	184.700	204.057
4.4.2 Inventaris en apparatuur	306.136	240.700	226.429
4.4.3 Leermiddelen	129.781	149.800	128.423
4.4.4 Dotatie overige voorzieningen			
4.4.5 Overige	237.159	181.808	185.968
Totaal overige instellingslasten	912.635	757.008	744.878

Accountantslasten	2017 EUR	2016 EUR
4.4.1.1 Onderzoek jaarrekening	10.000	12.838
4.4.1.2 Andere controleopdrachten		-
4.4.1.3 Fiscale adviezen		-
4.4.1.4 Andere niet-controledienst		-
	10.000	12.838

De genoemde bedragen voor de controle van de jaarrekening betreffen de kosten van de jaarrekening van het betreffende jaar. Het bedrag over 2017 betreft een raming.
De accountant heeft geen andere werkzaamheden dan de controleopdracht verricht.

6 Financiële baten en lasten

	2017 EUR	Begroting 2017 EUR	2016 EUR
6.1 Financiële baten			
6.1.1 Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	6.541	15.000	11.544
6.1.3 Waardevermeerderingen FVA	4.555-		205-
6.1.4 Opbrengsten van vorderingen FVA	22.255	22.000	16.147
	<u>24.241</u>	<u>37.000</u>	<u>27.486</u>
6.2 Financiële lasten			
6.2.1 Rentelasten en soortgelijke kosten	10.679-	6.500-	8.950-
	<u>10.679-</u>	<u>6.500-</u>	<u>8.950-</u>
6.1 Saldo financiële baten en lasten	<u>13.562</u>	<u>30.500</u>	<u>18.536</u>
Jaarresultaat	<u>230.224</u>	<u>439</u>	<u>215.848-</u>

F. Overzicht verbonden partijen

Naam	Stichting samenwerkingsverband PO 30-03, Optimale Onderwijs Kans	Stichting Dongemond Onderwijs-ondersteuning
Juridische vorm	Stichting	Stichting
Statutaire zetel	Ridderstraat 34 4902 AB Oosterhout (NB)	Kerkstraat 33 4944 XB Raamsdonk
Code activiteiten	4 (overig)	4 (overig)
Eigen Vermogen 31-12-2017	onbekend	onbekend
Resultaat 2017	onbekend	onbekend
Art 2:403 BW	n.v.t.	n.v.t.
Deelname %	n.v.t.	n.v.t.
Consolidatie	nee	nee

H. Bezoldiging van bestuurders en toezichthouders

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT ingegaan). Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen van toepassing zijnde regelgeving. Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen is het WNT-maximum voor het onderwijs en bedraagt voor 2017 € 129.000. Voor de individuele bezoldigingsmaximum van Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen wordt verwezen naar onderstaande opstelling. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking.

Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	R.K. Bös
Directeur- bestuurder	
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/1-31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,00
Gewezen topfunctionaris?	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja
Klasse	C
Complexiteitspunten aantal leerlingen	2
Complexiteitspunten totale baten	4
Complexiteitspunten aantal onderwijssoorten	1
Beloning en belastbare onkostenvergoedingen	75.248
Beloningen betaalbaar op termijn	<u>11.451</u>
Subtotaal	86.699
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	129.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	<u>NVT</u>
Totaal bezoldiging	<u>86.699</u>
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	NVT
Verplichte motivering indien overschrijding	NVT NVT
Gegevens 2016	
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/10 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1
Beloning en belastbare onkostenvergoedingen	18.151
Beloningen betaalbaar op termijn	<u>2.484</u>
Totaal bezoldiging 2016	<u>20.635</u>

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12 [indien van toepassing]

Er waren in 2017 of 2016 geen leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Er waren in 2017 geen toezichthoudende topfunctionarissen die hier opgenomen moeten worden.

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
P. van Schijndel	Voorzitter RvT
S.L.E. Coumans	Lid RvT
B.E.H. Dijkman	Lid RvT
H. Peters	Lid RvT
J. Beulens	Lid RvT

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Er zijn geen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen verstrekt.

3a. Bezoldiging en/of ontslaguitkering niet-topfunctionarissen[1]

Er is geen bezoldiging en/of ontslaguitkering geweest aan niet-topfunctionarissen die hoger zijn dan de WNT grens. Dat was eveneens in 2016 niet het geval.

I. Bestemming van het resultaat 2017

Het resultaat van de staat van baten en lasten over 2017 bedraagt €	230.224
Hiervan is te bestemmen voor:	
Toevoeging algemene reserve vanuit resultaat	238.176
Toevoeging publieke reserve vanuit resultaat	2.836
Onttrekking bestemmingsreserve privaat vanuit resultaat	10.788-
Onttrekking uit de algemene reserve naar bestemmingsreserve publiek	15.000-
Toevoeging vanuit de algemene reserve aan bestemmingsreserve publiek	15.000
Onttrekking uit bestemmingsreserve publiek naar bestemmingsreserve privaat	121.349-
Toevoeging vanuit bestemmingsreserve publiek aan bestemmingsreserve privaat	121.349
Onttrekking uit bestemmingsreserve publiek (MR/GMR/Schoolkamp) naar algemene reserve	65.852-
Toevoeging vanuit bestemmingsreserve publiek (MR/GMR/Schoolkamp) aan algemene reserve	65.852
Totaal	<u>230.224</u>

J. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier vermeld moeten worden

K. ONDERTEKENING

Het College van Bestuur verklaart hierbij de jaarrekening over de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017 te hebben opgesteld.
De jaarrekening bestaat uit een balans per 31 december 2017 en een staat van baten en lasten over de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

Ondertekening College van Bestuur
Made, 7 mei 2018

Voorzitter:
R.K. Bos

De Raad van Toezicht verklaart hierbij de jaarrekening over de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017 te hebben goedgekeurd.
De jaarrekening bestaat uit een balans per 31 december 2017 en een staat van baten en lasten over de periode 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

Ondertekening Raad van Toezicht
Made, 7 mei 2018

Voorzitter:
P. van Schijndel

Lid:
S.L.E. Coumans

Lid:
H. Peters

Lid:
J. Beulens

Lid:
Y. Dijkman

6. OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: De raad van toezicht van Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen, gevestigd te Drimmelen

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen, gevestigd te Drimmelen, gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de staat van baten en lasten over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen, zoals vereist in de Verordening in-zake de onafhankelijkheid van de accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag.
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Middelburg, 26 juni 2018

DRV Accountants & Adviseurs

w.g. drs. F. van der Maas RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten van transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

D1 Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer 43967
Naam instelling Stichting Katholiek Onderwijs Drimmelen

Postadres Postbus 23
Postcode / Plaats 4920 AA Made
Telefoon 0162-684990

Contactpersoon De heer R.K. Bos
Telefoon 0162-684990
E-mail info@skod.org
Internet-site www.skod.org

Brin	Naam	Sector
03VX	Basisschool De Elsenhof	PO
04UF	Basisschool De Stuijhoek	PO
06IE	RK Basisschool Zonzeel	PO
07NK	RK Basisschool Den Duin	PO
08LH	RK Basisschool De Zeggewijzer	PO
08WR	RK Basisschool De Lage Weide	PO